

TANULMÁNYOK
BIBLIAI
KURZUSHOZ

© ÚJ REMÉNY BAPTISTA GYÜLEKEZET

ELSŐ ALKALOM

A BIBLIA

TARTALOMJEGYZÉK

I, A Biblia eredete, hitelessége.

A Biblia szó jelentése – Egyéb elnevezések – Ihletettség, inspiráció – Keletkezési nyelve – A kézirat alapanyagai – Könyveinek száma – Felosztása – Kanonizáció - Kanonizáció kritériumai - Kanonizáció folyamata

II, Egységes szerkezete

Bevezetés – Tilos megváltoztatni – Egyes könyvek keletkezési ideje és szerzői-Ószövetségi könyvek – Újszövetségi könyvek – Megjegyzések a táblázatokhoz

III, A Biblia aktualitása

Aktualitása a megváltás terén – Aktualitása Izrael szerepét illetően – Aktualitása a történelemben beteljesülő prófécia területén – Aktualitása korszellemet illetően – Aktualitása a hamis vallásosság tekintetében.

IV, A Biblia elterjedtsége

Az Ószövetség korai fordításai – Korai keresztény Biblia-fordítások – Későbbi fordítások – Magyar fordítások – Zsidó fordítások Héber-magyar kétnyelvű Biblia – Statisztika – A világ nyelveinek száma (ábra) – Teljes Biblia olvasható 457 nyelven (ábra) – A Biblia hozzáférhetősége 2010-ben (ábra)

V, A Biblia irodalmi jellemzői

Elbeszélések – Költészet – Bölcsességirodalom – Törvény és rendeletek, parancsolatok - Prófétai irodalom – Példázatok – Levelek – Idézetek – Egyéb

VI, A Biblia életváltató ereje

1, Amit az Ige tanít. – Élő és „energikus” – Örökkévaló – Sziklazúzó pöröly – Munkálkodik az ember életében – Szellem és élet – Istennek ereje – Hitet hoz létre – Újjászüli – Táplál – Életet ad – Növeli az értelmi képességet – Megtisztít – Megszentel
2, Emberi tényező – Szelíd fogadtatás – Őszinte szembenézés – Elrejteni a szívbe – Használni a gonosz ellen – Összefoglalás

VII, A Biblia morális tartalma hatása

Az alapok A tízparancsolat és a Hegyi Beszéd – Az ébredések hatása – Erkölcsi hatásai egy nemzet életében – Bűnözés csökkenése – Szervezett bűnözésre gyakorolt hatása – Egészséges családok – egészséges gyerekek – Megkötöttségekből, szenvedélyekből való szabadulás – Munkamorál – Üzleti élet – Virágzó gazdaság – Növekvő jólét – Demográfiai növekedés – Záróige

VIII, Hatalma, tekintélye van

Az igazság kérdésében – A hit vonatkozásában – Életvezetési tanácsadásban – A gonosz legyőzésében

I, A Biblia eredete, hitelessége

A, A Biblia szó jelentése

A Biblia szavunk az ógörög βιβλος (*biblosz*) kifejezésből ered ami könyveket jelent.¹ Az alapszó a *büblasz* kifejezés, ami papírnádat jelent. Előfordul még a "BIBLIOTHECA" kifejezés, valamint Jeromos egyházatyja kedvelt megfogalmazása a "DIVINA BIBLIOTHECA" vagyis Isteni könyvgyűjtemény.²

B, Egyéb elnevezések Az Írás: ἡ γραφή (hé graphé)

Pl.

- Ő pedig kezdte hozzájuk szólani: Ma teljesedett be ez **[az] Írás** a ti hallástokra. Luk 4:21
- Ezt **az írást** sem olvastátok-e? Amely követ az építők megvetettek, az lett a szeglet fejévé. Márk 12:10
- És beteljesedett **az írás**, amely [azt] mondja: És a bűnösök közé számláltaték. Márk 15:28
- Másutt ismét így szól **az írás**: Néznek majd arra, akit általszegeztek. Ján 19:37
- Filep pedig száját megnyitván, és elkezdvén ezen **az íráson**, hirdeté neki a Jézust. Apcs 8:35

Az Írások: τας γραφας (tasz graphasz)

Pl.

- Monda nekik Jézus: Sohasem olvastátok-e **az írásokban**: Amely követ az építők megvetettek, az lett a szegletnek feje; az Úrtól lett ez, és csodálatos a mi szemeink előtt Máté 21:42
- Jézus pedig felelvén, monda nekik: Tévelyegtek, mivelhogy nem ismeritek sem **az írásokat**, sem az Istennek hatalmát Máté 22:29
- De mi módon teljesednének be **az írások**, hogy így kell lenni? Máté 26:54
- És mondának egymásnak: Avagy nem gerjedezt-e a mi szívünk mi bennünk, mikor nekünk szóla az úton, és mikor magyarázá nekünk **az írásokat**? Luk 24:32
- Akkor megnyilatkoztatá az ő elméjüket, hogy értsék **az írásokat**. Luk 24:45
- Tudakozzátok **az írásokat**, mert azt hiszitek, hogy azokban van a ti örök életetek; és ezek azok, amelyek bizonyóságot tesznek rólam; Ján 5:39
- Mert hatalmasan meggyőzi vala a zsidókat nyilvánosan, bebizonyítva **az írásokból**, hogy Jézus a Krisztus. Apcs 18:28

A Szent Írás γραφαις ἁγiais (graphaisz hagiaisz) v. ἱερα γραμματα (hiera grammata)

- Melyet eleve megígért az ő prófétái által a **szentírásokban**, Róm 1:2
- És hogy gyermekségedtől fogva tudod a **szent írásokat**, melyek téged bölcsé tehetnek az üdvösségre a Krisztus Jézusban való hit által. 2Tim 3:15

A könyvek סֵפֶר סֵפֶרָה (siprah séper)

- Uralkodásának első esztendejében én, Dániel, megfigyeltem a **könyvekben** az esztendők számát, amelyről az Úr igéje lón Jeremiás prófétához, hogy hetven esztendőnek kell eltelni Jeruzsálem omladékain. Dán 9:2 (*Hapax legemon*)

1 Balázs Károly – Újszövetségi Szómutató Szótár (Logos Kiadó, Bp. 1998.) 976 sz. görög szó magyarázata

2 Szent Jeromos latin egyházatyja (Kr. u. 340 Kr. u. 419). Nevéhez fűződik a latin nyelvű Vulgata (elterjedt) elkészítése.

Törvény és a próféták νομου και των προφητων (nomú kai tón prophétón)

- Amit akartok azért, hogy az emberek ti veletek cselekedjenek, mindazt ti is úgy cselekedjétek azokkal; mert ez a **törvény és a próféták**. Máté 7:12
- Mert a próféták mindnyájan és a törvény Jánosig prófétáltak vala. Máté 11:13
- E két parancsolattól függ az egész **törvény és a próféták**. Máté 22:40
- És monda nekik: Ezek azok a beszédek, melyeket szóltam néktek, mikor még veletek valék, hogy szükség beteljesedni mindazoknak, amik megíráttak a **Mózes törvényében, a prófétáknál** és a zsolttárakban én felőlem. Luk 24:44
- Találkozték Filep Nátánaellel, és monda neki: Aki felől írt Mózes a **törvényben, és a próféták**, megtaláltuk a názáreti Jézust, Józsefnek fiát. Ján 1:46
- Erről pedig vallást teszek neked, hogy én aszerint az út szerint, melyet felekezetnek mondanak, úgy szolgálok az én atyáim Istenének, mint aki hiszek mindazokban, amik a **törvényben és a prófétákban** meg vannak írva Apcs 24:14
- Kitévén tehát neki egy napot, eljövének hozzá a szállására többen; kiknek nagy bizonyágtétellel szól vala az Istennek országa felől, igyekezték elhítenni ő velük a Jézus felől való dolgokat, úgy a **Mózes törvényéből, mint a prófétákból**, reggeltől fogva mind estvéig. Apcs 28:23
- Most pedig törvény nélkül jelent meg az Istennek igazsága, amelyről tanúbizonyágot tesznek a **törvény és a próféták**; Róm 3:21

Az Úr könyve יְהוָה נְתַתְּ סִפְרָהּ סִפְרָהּ (jhóváh sipráh séper)

- Keressétek meg majd az **Úr könyvében**, és olvassátok: ezeknek egy híjuk sem lesz, egyik a másiktól el nem marad; mert az Ő szája parancsolta, és az Ő lelke gyűjté össze őket! Ézs 34:16

C, Ihletettség

Uram! Örökké megmarad a te igéd a mennyben. Zsolt 119:89

Ihletettség vagy inspiráció alatt azt a folyamatot értjük ahogyan Isten az Ő beszédét, szavát eljuttatta a mennyből az általa kiválasztott személyeknek és azok feljegyezték. Isten beszéde ugyanis a mennyből ered és az örökkévalóságig megmarad. Ezt az utat nevezik másképpen különös kijelentésnek.³ Ez tulajdonképpen egy összefoglaló neve azoknak a módoknak, ahogyan Isten az Ő beszédét, akaratát közölte egyes emberek által. Érdekes, hogy ezek lehettek Istent nem féltő bálványimádó emberek is, mint pl. Bálám (4Mó 23,12)!

Éppen ezért találhatunk a Szentírásban többféle üzenetátadási módot Isten részéről. A leggyakoribbak ezek közül:

- Sorsvetés: (Péld 16,33; Ap.Csel 1,21-26... stb.)
- Urim és Thummim: (2Móz 28,30; 5Móz 33,8; 1Sám28,6... stb.)
- Álmodások: (1Móz 31,11-13; Joel 2,28... stb.)
- Látomás: (Esa 6,1; Ezék 1,3... stb.)
- Teofánia: (2Móz 3,2; Jós 5,13-15; Bír 13,17-20)
- Angyalok: (Dán 9,20-21; Lk 2,10-11; Jel 1,1...stb.)
- Próféta: (2Sám 23,1; Zak 1,1; Ef 3,5... stb.)
- Események: Mik 6,5; (Ezék 25,7... stb.)
- Jézus Krisztus: Mint végső üzenete hozzánk Istennek.(Zsid. 1,1)

Ezek mindegyike megtalálható a Bibliában. Amit ezek közül, feljegyeztek azt nevezzük írott igéknek. Az írott ige pedig a Biblia.⁴

1, Az ihletettség Bibliai igék alapján.

A Biblia három fundamentális kijelentéssel rendelkezik az ihletettséget illetően, amelyet az első századi vezető apostolok – Pál és Péter – fektettek le. Ez a három kijelentés vízváltó az egyes teológiai irányzatok között a Biblia tekintélyét, inspiráltságát és a hívő emberek életében betöltött szerepét illetően.

Ugyanakkor még egy fontos tényről tudni kell. Az ihletettség csak az eredeti formában és nyelven tekinthető abszolútnak. Az eredeti kéziratok viszont nem állnak rendelkezésünkre csak másolatok. A legtöbb hitvallás ezt elismeri, de ugyanakkor fenntartja azt az állítást is, hogy mindezen eredeti iratok hiánya ellenére is, amit ma a kezünkben tartunk Isten igéje! Hiszen Isten a másolatokon, szöveghagyományozódáson keresztül is gondviselő módon őrizte az Ő beszédét.⁵ A legújabb kutatások szerint is majdnem 100%-os a szövegmegmaradás állapota és csak néhány szó vagy betű az, amelyekben vitáznak a tudósok.⁶ Azonban ezek egyike sem tekinthető alapvető doktrinális tételek megváltoztathatójának.

3 Az ún. Általános kijelentésről főleg a teremtés kapcsán, később lesz szó!

4 A klasszikus felosztás szerint van írott ige (Biblia), testté lett Ige (Krisztus) és prédikált ige (kérügma). Ezek az ige megjelenési formái.

5 Az ún. Maszoréta (héber) másolatokat készítés közben betűnként számolták meg. Egyetlen betű eltérése esetén már nem írhatták tovább a szöveget és hibásnak tekintették. A tekereszt olvasásoktatásra használták!

6 Jól látható ez az ún. Qumráni tekerceseken is amelyek a Kr.e-i első és utáni első század között keletkeztek. Sok Ószövetségi iratot találtak és minimális az eltérése a mai héber-arám szövegekhez képest. A komplett Ésaiás tekercs mindössze néhány szóban tér el a legpontosabban rekonstruált héber szövegtől. Az Újszövetség fennmaradt ókori (4-9. század) kézíratainak jelenleg ismert száma 5686, valamint több mint 19000 korai fordítás létezik.

a, A teljes írás Istentől ihletett és hasznos a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre Hogy tökéletes legyen az Isten embere, minden jó cselekedetre felkészített. 2Tim 3,16-17

A Páli kijelentés szerint a teljes írás, Isten sugalmazását hordozza. Vagyis minden könyvre kiterjed, ami a Bibliában van, nemcsak egyes könyvekre, vagy részekre. **Minden egyes szó, vers, Mózes első könyvétől a Jelenések könyvéig Isten szava.** Az ihletésre használt görög szó, a *θεόπνευστος* (theopneuszτος) szó szerint „Istentől lehelt” dolgot jelent.⁷ A Biblia tehát Isten lehellete, beszéde által jött létre. A lehellet azonban utalhat Isten Szellemének a munkájára is ahogy ezt más igék is alátámasztják.

Az ihletettség következménye eredetéből fakadóan, hogy tévedhetetlen, csálhatatlan, igaz és megbízható minden általa érintett témában. Aki pedig ezt elhiszi és alárendeli magát annak képes az életét tökéletességre vezetni és minden jó (nemes) cselekedetre felkészíteni!

Ezért minden más könyvtől különbözik, amit valaha leírtak, mert Isten kijelentését, Isten igazságait tartalmazza. Nincs még egy olyan könyv, ami ezzel az igénnyel, hitelességgel és tekintéllyel bírna.

b, Tudván először azt, hogy az írásban egy próféta szó sem támad saját magyarázatból. Mert sohasem ember akaratából származott a próféta szó; hanem a Szent Lélektől indítatva szólottak az Istennek szent emberei. 2 Pét 1,20-21

Péter apostol a hangsúlyt a Szent Szellem munkájára fekteti. Eszerint az emberi elem ki lett iktatva akkor, amikor Isten Szellem a prófétákat uralma alá vette. Nem az érzelmekről, átélésekről van itt szó, hanem a szóról, a beszédéről.

Hiszen valaki élvezte Isten beszédét, valakinek csontjaiba rekesztett tűz volt... stb. (Zsolt 119,103; Jer 20,9)! Maga a szó azonban inspirált volt a próféták szájában. Isten a hangjukat használta elsősorban. Ezért tudott még Bálám is igazat prófétálni, mert Isten a hangját használta fel;(4Móz 23,5). Bemerítő János is úgy jellemzi magát, mint „... kiáltó hang a pusztában”(Jn 1,23)

A Szentlélek felkészített bizonyos embereket az isteni igazság közlésére. A Biblia nem magyarázza meg részletesen, hogyan tette Isten képessé őket a feladat végrehajtására, de valamilyen módon egyesítette az Isteni és az emberi állapotot.

Azért voltak az ószövetségi próféták tévedhetetlenek, mert emberi gondolat elem nem került mondanivalójuk közé. Ha jóhiszeműen tévedtek is akkor Isten meglátogatta őket és korrekcióra inspirálta a prófétát.(1Krón 17,1-4)! Valamint ezért is kellett a hamis prófétákat megkövezni és elítélni, mert ezt a tiszta üzenetet rontották meg. Ha az Úr a prófétákhoz szólt, teherként átadta üzenetét akkor azt mondani kellett! Erre a próféta alapra és kijelentésekre alapozódik, majd az Újszövetségi kinyilatkoztatások jó része is. A kettő egymástól elválaszthatatlan szoros összefüggésben van. Az is világosan kiderül, hogy nem emberi vágyakozás és akarat szülte a kijelentéseket, hanem Isten Szellem, aki uralma alá vett egyes embereket és azok szellemét felhasználva átadta nekik Isten beszédét.

Az írók nem egyformán reagáltak Isten közeledésére. Dániel és János leírja, hogy mennyire meghökkentette, megrémisztette őket, amit leírtak (Dán 8:27; Jel 5:4). Előfordult, hogy a próféták féltek kimondani az inspirált üzenetet, és akadtak, akik még veszekedtek is a Mindenhatóval (Hab 1,1-3; Jón 1:1-3).

⁷ Balázs Károly – Újszövetségi Szómutató Szótár (Logos Kiadó, Bp. 1998.) 2315 sz. görög szó magyarázata

Ez az egység – Szent Szellem és ige – legteljesebben Jézus Krisztusban mutatkozott, meg amikor is az Ige Őbenne testté lett és az emberek között megjelent! Nem véletlenül írják az evangéliumok, hogy hatalommal szólt, embert még nem hallottak így beszélni, erő áradt ki belőle... stb., mert személyében Isten jelent meg!

A Szent Szellem bizonyága azért is lényeges, mert az ember szívében Ő eleveníti meg az igét és teszi élővé, megtapasztalhatóvá.

Erre a kijelentésre és folyamatra utalnak még a következő igék is

– Atyámfia, férfiak, szükség volt betelni annak az írásnak, melyet megjövendölt a Szent Lélek Dávid szája által Júdás felől, ki vezetőjük lőn azoknak, akik megfogták Jézust. Ap.Csel 1:16

– Mivel pedig nem egyezének meg egymással, eloszlának, miután Pál ez egy szót mondá: Jól szólt a Szent Lélek Ésaiás próféta által a mi atyáinknak, mondván: Ap.Csel 28:25

– Amint meg van írva Ésaiás próféta beszédeinek könyvében, ki [ezt] mondja: Kiáltónak szava a pusztában: Készítsétek meg az Úrnak útját, egyengessétek az ő ösvényeit. Luk 3:4

– Hiszen Dávid maga mondotta a Szent Lélek által: Monda az Úr az én uramnak: ülj az én jobb kezem felől, míglen vetem a te ellenségeidet lábaid alá zsámolyul. Márk 12:36

– Mind a napig, melyen fölvitették, minekutána parancsolatokat adott a Szent Lélek által az apostoloknak, kiket választott vala magának Ap.Csel 1:2

– Amely egyéb időkben meg nem ismerttetett az emberek fiaival úgy, ahogy most kijelentetett az Ő szent apostolainak és prófétáinak a Lélek által: Ef 3:5

– És Zakariás, az ő atyja beteljesedék Szent Lélekkel, és prófétála mondván: Luk 1:67

– A Lélek pedig nyilván mondja, hogy az utolsó időben némelyek elszakadnak a hittől, hitető lelkekre és gonosz lelkek tanításaira figyelmeztvén. 1Tim 4:1

c, Ezeket prédikáljuk is, nem oly beszédekkel, melyekre emberi bölcsesség tanít, hanem amelyekre a Szent Lélek tanít; lelkiekhez lelkieket szabván.

1Kor 2:13

Pál világosan arra utal ebben az igében, hogy amikor az igét prédikálják akkor Isten kijelentése szavakban érkezik el hozzánk. Az igét a Szent Szellem közvetíti szellemi módon, hogy az embere szellemét megérintse. Tehát nem csupán fizikális jelenségről, hanem szellemi tevékenységről van szó. Ebben benne van ugyan a tévedés lehetősége – mint ahogy a prédikációk esetében előfordulhat – de magában az igében nem.

2, Jézus Krisztus kijelentései az Igével kapcsolatban.

a, Ő pedig felelvén, monda: Meg van írva: Nemcsak kenyérrel él az ember, hanem minden igével, amely Istennek szájából származik. Máté 4:4

Jézus Krisztus, amikor a sátán kísértette, igével válaszolt és ebben az igeversben hangsúlyozza, hogy minden ige, tehát nem, egy-kettő hanem *minden ige* Istentől származik. Itt az V. Mózes 8,3-ra utalt Megváltónk.

Később, amikor egy hamisan idézett zsoltárral kísérti a sátán akkor erre Jézus válasza az, hogy kísértésnek minősül, mert az igét kiragadva és pontatlanul idézte neki! (Zsolt 91,11-12 és Máté 4,6)

b, Hitelesítette az Ószövetségi személyeket, valamint eseményeket és igaznak fogadta el! Őket. Csak néhány példa a sok közül:

Ádám és Éva történetisége, (Mt 19,4-5), Noé és a vízözön (Mt 24,38-39), Lót és felesége (Lk 17,28-29), Sodoma Gomorra pusztulása (Mt 10,15) , Jónás története (Mt 12,40), Ézsaiás (Mt 12,17), Illés (Luk 4,25-26), Dániel (Mt 24,25), Ábel (Mt 23,35), Zakariás (Mt 23,35), Abjátár (Mk 2,26), Ósatyák (Mt 8,11; Jn 8,39)

c,

Ne gondoljátok, hogy jöttem a törvénynek vagy a prófétáknak eltörlésére. Nem jöttem, hogy eltöröljem, hanem inkább, hogy betöltsem. Mert bizony mondom néktek, míg az ég és a föld elmúlik, a törvényből egy jóta vagy egyetlen pontocska el nem múlik, amíg minden be nem teljesedik. (Máté 5:17-18)

Jézus világosan beszél arról, az Ósz. egyetlen kijelentése sem marad beteljesedés nélkül. Ő pedig ennek megvalósítása érdekében betöltötte a rá vonatkozó részeket.

A beteljesedés a legkisebb betűt is érinteni fogja. Az iota a legkisebb betű, míg a vessző még kisebb dolog, ami egyes betűk közötti különbséget jelenti.

Éppen ezért többen vallják a teológusok közül is az inspiráció diktációs lehetőségét ezen ige alapján. Míg mások ragaszkodnak a gondolati ihletettséghez.⁸

A kezünkben lévő Biblia tehát hiteles és megbízható. Isteni eredetéhez, semmi kétség nem férhet.

Isten mindent közölt az emberrel Igéjében, ami az üdvösséghez szükséges. A Szentírás Isten akaratának tévedhetetlen kinyilatkoztatása.

---

8 A két irányzat között a lényeges különbség abban áll, hogy a diktációs elvet vallók szerint az írók gépiesen (de nem médiumként!) leírták a kijelentéseket, míg a másik csoport szerint csak gondolatokat kaptak és a sajátos emberi vonásaikon, képzettségükön, körülményeiken keresztül kerültek leírásra. Véleményem szerint az igazság a kettő között van! Ugyanis egyes dolgokat szó szerint kellett mondani, pl. próféciaik, míg pl. a történelmi elbeszélések esetén erőteljes irodalmi stíluskülönbségek figyelhetők meg!

D, Keletkezési nyelve

Ószövetség

Az Ótestamentumot v. Ószövetséget döntően óhéber nyelven írták. Egyes részei, a hozzá nyelvi rokonságban álló arám nyelven íródott. A héber nyelv a sémi nyelvcsalád északnyugat-sémi ágába tartozik. Nyelvészeti-teológiaiag öt változatát tartják számon. A bibliai (óhéber), misnai, rabbinikus, középkori és modern. Az ószövetségi iratok a bibliai héber nyelven íródtak. Az arám nyelv is a sémi nyelvcsaládba tartozik, csak annak észak-sémi ágába. A babiloni fogság után az arám lett a zsidóság általánosan beszélt nyelve a Szentföldön. Jézus Krisztus és az apostolok is arámul beszéltek. Az óhéber pedig a teológia nyelve lett. Ezért vált szükségessé, hogy amikor a zsinagógákban felolvasták a tekercseket utána arámra fordították le kommentárral kiegészítve a tolmácsolást. Ezek voltak az ún. Targumok. Arám nyelvű szakaszok általában ott található az ószövetségben, ahol arám nyelven írt levelet, rendeletet vagy beszédet idéz (Ezsd 4:6-8,18; 7:12-26; Dán 2:4-7:28). Ez utóbbi a leghosszabb szakasz az ÓT.-ban

Újszövetség

Az Újszövetség v. Újtestamentum nyelve az ógörög nyelv. A bibliai iratok koiné görög nyelven íródtak, amely világnyelv volt a Római Impériumban. Az evangélium gyors terjedését nagymértékben elősegítette ez a tényező az őskereszténység idején. Ezenkívül, néhány arám, illetve latin kifejezést is találhatunk az eredeti szövegekben. Ez főleg a Márk evangéliumában található, mivel olvasóinak a római keresztényeknek meg kell magyarázni az arámi kifejezéseket v. a könnyebben érthető latin szavakkal helyettesítette a görög szavakat.⁹ Akik az Úsz.-et leírták talán Lukács kivételével, arám anyanyelvűek voltak. Ezért fordulhatnak elő a görög nyelvre nem jellemző ún. hebraizmusok vagy arameizmusok. Ezek a stilisztikai jegyek az egyes könyvek szerzőségének megállapítására is hatással vannak.

---

⁹ Arámi szavak Mk. 5:14 7:34 14:36 15:34. A latin szavakat görögösített formában adja vissza, pl. modiosz/modius (4:21); legion/legio (5:9); szpekoulator/spiculator (6:27); kénzosz/census (12:14); kodrantész/quadrans (12:42); prétórion/paetorium (15:16); kenturion/centurio (15:39).!

E, A kézirat alapanyagai

• Kőtábla

Isten parancsolatait először saját kezével, saját kezűleg készült kőtáblákra írta a Sínai-hegyen.

Megfordula azért és megindula Mózes a hegyről, kezében a bizonyág két táblája; mindkét oldalukon beírt táblák, mind egy felől, mind más felől beírva. A táblák pedig Isten kezének csinálmányai valának, az írás is Isten írása vala, kimetszve a táblákra. (2Móz 32:15-16).

Józsué a honfoglalás idején meszelt kövekre írta a törvényt az Ebál hegyén Ezt adta ugyanis Mózes utasításba neki.(5Móz 27,8).
És felírá ott kövekre a Mózes törvényének mását, amelyet az írt vala Izrael fiai elé. (Józs 8:32)

Jób is szerette volna megörökíteni beszédeit.¹⁰

Oh, vajha az én beszédeim leirattatnának, oh, vajha könyvbe feljegyeztetnének! Vasvesszővel és ónnal örökre kősziklába metszetnének! Jób 19:23-24

Valószínűleg, a későbbiekben olvasható "tábla" megjelölés is kőre utal esetleg fatáblára.(Esa 30,8; Hab 2,2)

• Papirusz

A papirusz származási helye Egyiptom. Alapanyaga a sás, amelyet feldolgozás kiszárítottak, egymáshoz ragasztották vagy varrták majd rúdra tekerték fel.

A tízparancsolattal együtt a törvénykönyvet a szövetségláda oldalához rögzítve kellett hordozni (5Móz 31:24-26). Ez papirusz lehetett.

Mikor pedig teljesen és mind végig beírta Mózes e törvény igéit könyvbe:Vegyétek e törvénykönyvet, és tegyétek ezt az Úrnak, a ti Isteneteknek szövetségládája oldalához, és legyen ott ellened bizonyságul; (5Móz 31:24-26)

Mózesnek is többször mondja az Úr, hogy amiket mondott neki azokat írja le. (2Móz 17:14, 2Móz 34:27 5Móz 31:24)

A próféták és írnokaik is erre írtak sok esetben.

- *És Eszter beszéde megerősíté ezt a Púrim történetét, és könyvbe iraték. Eszt 9:32*

- *Azért más könyvet vón Jeremiás, és adá azt Báruknak, az írástudó Néria fiának, és beírá abba a Jeremiásnak szájából minden szavát annak a könyvnek, amelyet Jojákim, a Júda királya megégetett vala a tűzben. És több dolgot is írának bele, hasonlókat az [előbbiekhöz. Jer 36:32*

- *És megírá Jeremiás egy könyvben mindazt a veszedelmet, amely Babilont fogja érni, mindezeket a beszédeket, amelyek megíratnak Babilon felől. Jer 51:60*

- *Te pedig, Dániel, zárd be e beszédeket, és pecsételd be a könyvet a végső időig: tudakozzák majd sokan, és nagyobbá lesz a tudás Dán 12:4*

---

10 Jób a könyv belső bizonyága szerint Mózes előtt élt tehát kortörténetileg igazolható a kőre vésés szokása!

• Pergamen

Nevét a Kis-Ázsiai Pergamon városáról kapta. A Krisztus előtt II-III században alakul ki a gyártása amihez egy kereskedelmi konfliktus is hozzájárult.¹¹ Ezek már állatbőr alapanyagok amelyek jóval tartósabbak voltak a papirusznál.

Viszont az értékük is jóval drágább volt ezért. Ha mást akartak ráírni akkor ledörzsölhető volt a rajta lévő felirat. Ezt az újrahasznosított pergament, *palimpszesztek* nevezték. Ezekkel a v palimpszesztekkel találkozhatunk majd a Bibliamásolás és terjesztés során is!

A pergamenen belül is volt egy különleges a legértékesebb fajtájú bőr az ún. *vellum*. Ez borjú vagy antilopbőrből készült, bíborra festették és ezüst vagy arany tintával írtak a felületére. A pergament az Újszövetség is megemlíti Pál ezt írja Timótheusnak:

A felsőruhám, melyet Troásban Kárpusnál hagytam, jöttödben hozd el, a könyveket is, kiváltképpen a hárttyákat. 2Tim 4:13

Itt együtt szerepel a papirusz (könyvek) és a pergamen (hárttyák) kifejezés.

A II. század elejétől a különböző papirusz de elsősorban pergamenlapokat elkezdtek összefűzni a ma is ismert könyv formátumba. Ezt nevezték *biblionnak* vagyis könyveknek, később pedig összefűzve kódexekké álltak össze. Ilyen kódexeket találunk a legrégebbi kéziratok kapcsán is a III-IV. századból. Elterjedését az is elősegítette, hogy a tekercsekkel ellentétben mindkét oldalára lehetett írni. Bár van utalás arra is, hogy a tekercsek mindkét oldalát teleírták. (Ez 2:9-10)

A zsidóság azonban különösen az ortodoxia mind a mai napig a tekercset részesíti előnyben.

• Papír

Kínából származik és már kereskedők révén a Kr. u 900-1000 körül bukkan fel Európában. Alapanyaga hosszú időn át a rongy volt. Nagyon lassan terjed el bár már az 1200-as években használják bibliai és liturgikus szövegek megörökítésére. A végső áttörés a könyvnyomtatás feltalálásával veszi kezdetét a XV. Században. Nagymértékben elősegítette a Biblia elterjedését és sokszorosítását. Ettől kezdve gyakorlatilag a pergamen teljesen eltűnik a történelemből.

• Egyéb

A Biblia régészeti a papirusz és pergamen mellett egyéb szöveghordozót is talált. Cserepet, agyagtáblát, rézlemezt egyaránt használtak kisebb-nagyobb szövegek leírására. Ezeken olvasható kisebb imádság, bibliai szövegtörödékek, áldásmondások, Tízparancsolat, ároni áldás...stb.

---

11 Plinius, római történetíró (i. sz. 61/62-113) feljegyzései szerint II. Eumenész király (i. e. 197-159) a híres alexandriai könyvtárhoz hasonlót szeretett volna létrehozni, de vetélytársa, Ptolemaiosz Epifánész egyiptomi uralkodó (i. e. 205-182) megtiltotta a papirusz kivitelét, hogy tervét megghiúsítsa. Ezért Eumenész kecskék és juhok bőrének speciális kikészítésével gyártott anyagra íratta a könyveket.

Forrás: <http://www.apologia.hu/xtianity/scripture.html>

F, Könyveinek száma

A Biblia könyveinek a száma nem egységes. Ennek két oka is van. Az egyik a zsidó és keresztény bibliafelosztás közötti különbség. A másik pedig a kereszténységen belüli két nagy irányzat a protestantizmus és katolicizmus közötti nézetkülönbség egyes könyvek kanonicitásáról (ld. ihletettség).¹²

A Biblia egyes könyvei fejezetekre, a fejezetek pedig versekre tagolódnak.

A ma használatos fejezetbeosztás Stephanus Langton canterbury érsektől ered aki 1214 körül osztotta fejezetekre a latin Vulgatát, és az ún. Párizsi Biblia révén terjedt el.¹³ Ez a felosztás később megjelenik a héber és a görög szövegváltozatokban is.

A versbeosztást pedig Santes Pagnino (kb. 1528) munkája nyomán – aki elsősorban az Ósz-et osztotta fel – Robert Estienne készítette el 1555 körül.

Az Újszövetséget, mind a protestáns, mind a katolikus egyház egységesen látja és fogadja el!

A protestáns Bibliában 66 könyv található. Ebből az Ószövetség 39 az Újszövetség 27 könyvet tartalmaz.

A katolikus változatban 45 vagy 46 Ószövetségi könyvet és 27 Újszövetségi könyvet találunk¹⁴

A zsidó vallásban csak Ószövetségi iratokat találunk. Ezek száma az összevonások miatt 24. Teljesen megegyezik a protestáns Ószövetségi kánonnal

G, Felosztása

A Biblia felosztását többféleképpen lehet megtenni. Az itt közöltek a leginkább elterjedtek a protestáns felekezetek között.

Az Ószövetség könyvei

a) 17 történeti könyv: 1-5 Mózes, Józsué, Bírák, Ruth, 1-2 Sámuel, 1-2 Királyok, 1-2 Krónikák, Ezsdrás, Nehémiás, Eszter könyve

b) 5 tanítói vagy költői könyv: Jób, Zsoltárok, Példabeszédek, Prédikátor, és Énekek Éneke

c) 17 prófétai könyv: Ézsaiás, Jeremiás és siralmi, Ezékiel, Dániel, Hoseás, Joel, Ámosz, Abdiás, Jónás, Mikeás, Náhum, Habakuk, Zofóniás, Aggeus, Zakariás, Malakiás

Az Újszövetség könyvei

a) 5 történeti könyv: Máté, Márk, Lukács, János evangéliuma és az Apostolok Cselekedetei

b) 21 tanítói könyv: Páli levelek:(14) Római, 1-2 Korinthus, Galata, Efézus, Filippi, Kolossé, 1-2 Thessalonika,

Pásztori levelei: 1-2 Timotheus, Titus, Filemon, Zsidó levél

ún. katolikus levelek: Jakab levele, Péter 1-2 levele, János 1-3 levele, Júdás levele

c) 1 prófétai könyv: Jelenések. könyve

---

12 Mivel a keleti/ortodox egyházak Bibliája csak néhány (4-6 db.) apokrif könyvben tér el a katolikusétól ezért arra külön nem térek ki!

13 Érdekes, hogy az Úsz. teljes gör. szövegének fejezet-beosztása Alexandriai Kelemtől, és Tertullianustól eredeztethető! ill. az ún. „B kódex”-ből.

14 A különbség oka az, hogy Jeremiás siralmait egyes katolikus fordítások Jeremiás könyvéhez illesztik. Ezért van egy kis számbeli különbség a 45 v. 46 könyvet tartalmazó fordításokban. Az ortodox/keleti Biblia még ennél is többet 50-52 könyvet tartalmaz, attól függ melyik irányzatot vesszük alapul a vizsgálódás tárgyául.

A zsidó ószövetség felosztása. Ennek több változata van. A legismertebb a következő:

TÓRA: תּוֹרָה Tanítás, törvény Mózes öt könyvét tartalmazza.

NEVIIM: נְבִיאִים Próféták Három csoportja van:

1, Neviim risonim – Korai próféták

Józsué könyve, Bírák könyve, 1-2 Sámuel, 1-2 Királyok

2, Neviim acharonim – Kései próféták

Ézsaiás, Jeremiás, Ezékiel

3, A „Tizenkettő” (Tré aszar) Hoseás, Joel, Ámosz, Abdiás, Jónás, Mikeás, Náhum, Habakuk, Zofóniás, Aggeus, Zakariás, Malakiás

Ketuvim: כְּתוּבִים Iratok vagy Írások

1, *Szifré emet* (Az igazság könyvei) vagy költészeti könyvek

Zsoltárok, Példabeszédek, Jób;

2, *Hámés megillót* (Öt tekercs) vagy bölcsességi könyvek

Énekek Éneke, Ruth, Eszter, Jeremiás Sirlmai, Prédikátor;

3, *Ketuvim* (Iratok) egyéb történeti könyvek:

Dániel, Ezsdrás, Nehémiás, 1-2 Krónikák.

A héber Ószövetséget az itt felsorolt beosztások kezdőbetűi miatt Tanachnak, (תנ"ך) nevezik.

H, Kanonizáció

Az ógörög eredetű, *kanón* szó, „vesszőt”, „vonalzót”, „botot”, „mérővesszőt” jelent.¹⁵

Pál apostol öt esetben használja ezt a kifejezést: (2Kor 10:13,15,16 *mérőzsinór és mérték* Gal 6,16; *szabály* Fil 3,16 *szabály*)

Valószínűleg közös eredetű az óhéber *קָנָן* (qáneh) szóval, amely „nád”, „sás”, „vessző”, „mérővessző” jelentésű. (Pl. Ez. 40,3 42,19)

A *kánon* szó a bibliai könyvekre alkalmazva a hit szabályát tartalmazó, az Istentől ihletett iratok gyűjteményét jelenti. Már a második századtól fogva találkozunk az egyházatyák írásaiban olyan kifejezésekkel, mint *az egyház kánona*, *az igazság kánona*, *vagy a hit kánona*.

A kánon elnevezés Athanasius püspökhöz köthető, aki Kr. u. 350 körül egyértelműsíti ezt a megnevezést.¹⁶

A kánon azonban nem azt jelenti, hogy emberek döntenek el a hitelességéről. Minden egyes Bibliai könyv önmagában hordozza a hitelesség jeleit. Amikor a kanonizációs folyamatról beszélünk akkor ez azt jelenti, hogy a Biblia összeállításakor felismerték melyek azok a könyvek amelyek a belső hitelesség és tekintély jegyeit tartalmazzák és hordozzák.¹⁷

I, Kanonizáció kritériumai

A kanonizáció kritériumait többek között az egyházatyák fektették le. Mind a mai napig ezek az irányadók abban a kérdésben, hogy egy Bibliai könyv magában hordozza-e az ihletettséget.

A legfontosabb elvek a következők voltak, amikor a csoportokat áttekintették

- Isten szava tekintélyével szól-e? Vagyis tekintéllyel rendelkezik-e üzenete, mondanivalója?
  - Prófétikus iratról van-e szó? Isten embere, egy próféta írta-e a könyvet?
  - Hogyan viszonyul a többi kanonikus könyvhöz?
  - Az igazat mondja-e Istenről, az emberről?
  - Az Isten Igéjére egyedül jellemző életátformáló hatalom és képesség megnyilvánul-e általa?
  - Milyen elfogadottsága van Isten népe körében? Ez egy veszélyes kritériumnak tűnik, mert vissza lehet élni vele, ahogy ez történt egyes könyvek esetében. Itt viszont az egyházatyák a fenti pontok szűrőjén keresztül vizsgálták meg!
- Négy csoportra lehet tehát bontani azokat az írásokat amelyekből végül a mai hitelesnek tekintett és elfogadott könyvek kikerültek.

---

15 Balázs Károly – Újszövetségi Szómutató Szótár (Logos Kiadó, Bp. 1998.) 2583 sz. görög szó magyarázata

16 Nagy Szent Atanáz (Athanasziosz, Alexandria, Kr. u. 296 – Alexandria, 373) görög egyházatyája. A kereszténység dogmatikus megfogalmazásának kezdetekor a belső hitviták egyik vezető személyisége.

17 Ezt azért fontos hangsúlyozni, mert a katolicizmus erre a különbségre építi az „Egyház” mindenek felettségének hivatkozását. Tehát azért áll felette az Igének mert az Egyház hitelesítette a Bibliát!

Első csoport: Homologoumena csoport¹⁸

Azok a Bibliai könyvek tartoznak ide, amelyeket egyöntetűen, azonnal mindenki kanonikusnak fogadott el.

Második csoport: Antilegomena csoport¹⁹

Néhány ó- és újszövetségi irat sorolható ebbe a kategóriába ide, amelyeket később néhányan megkérdőjeleztek hitelességüket illetően. Ezek a hitelességet azonban nem befolyásolták. Már a kezdet kezdetén sokan hitelesnek tekintették.

Ószövetségi könyvek.

- Eszter könyve. Isten nevének hiánya miatt kérdőjelezték meg.
- Salamon Énekek Éneke. Érzékisége miatt vonták kétségbe
- Példabeszédek könyve. Egyesek ellentmondásokat véltek felfedezni benne.
- Ezékiel könyve. Itt az egyik rabbinikus iskola vezetője Sammai rabbi kérdőjelezte meg a Mózesi törvényekkel való kapcsolat hiánya miatt. Ezenkívül pedig látomásai főleg az első tíz fejezet nem fért bele a kijelentések nagyságába!²⁰

Újszövetségi könyvek.

- A Zsidókhoz írt levél. A nyugati-római egyház csak IV. században fogadta el, mert nem volt írója és ezért apostoli hitelessége sem. A Kis-ázsiai gyülekezetek már elég korán Pálnak tulajdonították és elfogadták.
- Péter II. levele. Itt a szerzőséggel kapcsolatban merültek fel kételyek, miszerint nem Péter apostol a szerzője. Mivel stílusa állítólag más mint az első levélnek.
- Jakab levele. A Pál apostol által hirdetett megigazulástan és törvényértelmezés miatti látszólagos ellentét miatt merültek fel kérdések. Még a reformáció idején is Luther problematikusnak tartja,(szalmalevél).
Vagyis itt nem a szerzőség, hanem a belső tartalom volt a hitelesség témája. Több egyházatya azonban erőteljesen érvelt a hitelessége mellett és kimutatta a látszólagos ellentét feloldását.²¹
- János apostol II. és III. levele. Mivel erősen személyes jellegű levél volt ezért az elterjedése a korai keresztény egyházban lassan terjedt el. Ráadásul a szerző presbiternek nevezi magát és nem apostolnak. Ez utóbbi megdőlt, mert Péter is így nevezi magát levelében.(1Pét 5,1)
- Jelenések könyve. A III. század közepéig egységes kanonikusnak tartották. Ekkor Dionysius alexandriai püspök megkérdőjelezte hitelességét, mert a montanisták tévtanításait ebből a könyvből vezették le.²²
- Júdás levele. Itt az Énok könyvére történő hivatkozás okozott gondot egyeseknél. Ugyanakkor nem úgy idézi, mint „Írást” és nem is azzal a tekintéllyel utal rá.

---

18 Az elnevezés a „homologeo” igéből származik, amelynek jelentése: egyetérteni.

19 Az elnevezés az „antilego” igéből származik, amelynek jelentése: ellentmondani.

20 Az Úr szekeréről (Merkaba) való beszélgetés még két rabbi között is tilos ahhoz több ember kellett! Még iskolákban sem olvashatták a könyv első fejezetét!

21 Pl. Origenész, Eusebiosz, Hieronymus... stb.

22 Eretnek igeellenes karizmatikus mozgalom Kis-Ázsiában a 2-3. században

Harmadik csoport: A pseudoepigráf iratok csoportja²³

Ide olyan könyvek tartoznak, amelyeket egyöntetűen elutasítanak, mint hamisítványt és eretnek dokumentumot.

Ószövetségi könyvek

Költői	Tanítói	Legendárium	Apokalipszis
Salamon zsoltárai	III. Makkabeusok könyve	Jubileumok könyve	I. Énokh
151. zsoltár	IV. Makkabeusok könyve	Ésaiás mártíromsága	A tizenkét pátriárka testamentuma
		Ádám és Éva könyve	A szibillai jóslat
		Aristeias levele	II. Énokh, vagy Énokh titkainak könyve
			II. Báruk, vagy Báruk szír apokalipszise
			III. Báruk, vagy Báruk görög apokalipszise
			Mózes mennybemenetele

Újszövetségi könyvek

Ide rengeteg irat tartozik. Számuk elég jelentős.

Itt is találunk evangéliumokra vonatkozó hamisítványokat.

Pl. Nikodémus, Barnabás, Fülöp evangéliuma. Cselekedeteket, pl. Péter, András, Tamás, Pál, Taddeus... stb.. Apokalipszisek: Péter, Tamás, István apokalipszise... stb.

Gnosztikus írások. Eboniták evangéliuma, Tamás és Péter evangéliuma... stb.

Negyedik csoport: Az apokrif iratok csoportja²⁴

Azokat a könyveket jelölték ezzel a kifejezéssel, amelyeket általánosan nem fogadtak el kanonikusnak az egyházban, viszont bizonyos személyek és egyes zsinatok azonban igen.

A reformáció óta ezzel a szóval utaltak a protestánsok a Bibliában ugyan szereplő, de kanonikusnak nem tartott könyvekre. A katolicizmus azokat a könyveket, amelyek csak az ő Bibliájukban szerepel deuterokanonikus könyveknek is nevezik, vagyis másodlagosan-utólagosan elismert írásoknak.²⁵ Ezt a trentói (tridenti) zsinaton szentesítették véglegesen 1566-ban.

23 A "pseudoepigrafo" kifejezés jelentése: álírások, hamisítványok

24 Az "apokripha" görög kifejezés jelentése: elrejtett, titkolt. Arra utal, hogy ezeket az iratokat nem volt szabad olvasni sem a zsinagógái, sem a keresztény gyülekezeti istentiszteleteken.

25 A deuterokanonikus elnevezés Sienai Sixtustól ered (1520-1569)

Ószövetség

- III. Ezsdrás (Nem szerepel a katolikus Bibliában)
- IV. Ezsdrás (Nem szerepel a katolikus Bibliában)
- Manassé imája (Nem szerepel a katolikus Bibliában)
- Bölcsesség Könyve (Salamon bölcsessége)
- Jézus, Sirák fia könyve (Ecclesiasticus)
- Tóbiás
- Judit
- I.-II Makkabeus könyve
- Báruk 1-5. fejezet
- Báruk 6. fejezet (Jeremiás levele)
- Eszter 10:4 - 16:24
- Dániel 3:24-90 (Azáriás imája, a három ifjú éneke)
- Dániel 13. fejezet (Zsuzsanna és a vének)
- Dániel 14. fejezet (Bél és a sárkány)

Újszövetség

Az ide tartozó apokrif írásokat több helyen is elfogadták a kereszténység egyes korai időszakaiban és kanonikusnak tekintették. Voltak olyanok is amelyeket komoly támogatásban részesített több egyházatya is. A folyamatos vizsgálódás során végül egyikük sem került bele az Úsz.-i kánonba. Ezeket a katolicizmus sem ismerte el, még deuterokanonikus szinten sem!
Néhány ezek közül.

- Az ál-Barnabás levele (I. vagy II. század)
- Az ún. II. Kelemen levél (II. század első fele)
- Hermas pásztora (II. század első fele)
- Didaché, a 12 apostol tanítása (100-120 körül)
- Péter apokalipszise (150 körül)
- Pál és Tekla cselekedetei (170 körül)
- Laodiceaiakhoz írt levél (IV. század)
- Zsidók evangéliuma (I. század második fele)
- Polycarpus levele a filippibeliekhez (vsz. i. sz. 108)
- Ignatius hét levele (vsz. 110 körül)

J, Kanonizáció folyamata

A kanonizáció folyamatában el kell különítenünk az Ó és az Újszövetség kánoni kialakulását. Ennek nemcsak az az oka, hogy jelentős időszak, mintegy 500 év választja el őket egymástól, hanem az is, hogy a héber kánont zsidó rabbik hagyták jóvá az Úsz.-i kánont pedig keresztény egyházatyák.

Az Ószövetség kanonizációja

1, A belső bizonyítékok

- A héber ószövetség egyes könyveiben találhatunk utalásokat a legkorábbi időktől kezdve, hogy **Isten beszédé megörökítésre került**.

Így pl. Mózes, (2Móz 17:14 2Móz 34:27 5Móz 31:24), Józsué (24,26) Sámuel (1Sám 10,25), Eszter (9,32) Példabeszédek (25,1), Ézsaiás (8,1), Jeremiás (36,2), Ezékiel (43,11), Habakuk (2,2)... stb.

Ezekre úgy hivatkoznak, mint Isten kijelentéseire. Abból is látszik, hogy több olyan könyv is megvan, említve a Bibliában, amit forrásul használhattak, de teljes terjedelmét és szövegét illetően nem érték el azt a mércét (kánont) amit egy Isteni sugalmazású könyv hordoz magán! Ilyen volt pl. az Úr hadainak könyve (4Móz 21,14), Jásár könyve (2Sám 1,18) Salamon cselekedetei (1Kir 11,41) Náthán, Gád Ahija, Jehdo próféta könyve (1Krón 29,29 és 2Krón 9,29)... stb.

- A belső bizonyítékok között meg kell még említeni az **egymásra való hivatkozást** vagy utaltságot. Ez elsősorban Mózes könyveire – „a törvény” – vonatkozik, de máshol is felbukkannak hasonló utalások. Dániel hivatkozik Jeremiás prófétára (9,2) Ezsdrás is gyakorlatilag egész gyűjteménnyel rendelkezett a bibliai könyveket illetően. (7,6;10,25)

- Szintén idetartozik az **Úsz. biznyságtétele**. Több száz esetben hivatkoznak úgy Ószövetségi könyvekre, szerzőjükre, mint ami Isteni eredetű. (Mt 1:22, 2:15, 5:17, Csel 3:18,21, 2Tim 3:16, Zsid 1:1-2, 1Pt 1:10-12, 2Pt 1:20-21 stb.).

2, Külső bizonyítékok

- Az első és legfontosabb bizonyíték az Ószövetség könyveit illetően Josephus Flavius írása az *Apion elleni vitairatából* való.²⁶

*"Artaxerxész óta egészen a mi időnkig ugyancsak mindent feljegyeztek. Ezeket az írásokat mégsem tartjuk az előbbiekkal azonos hitelességűeknek, mivelhogy megszakadt a próféták pontosan nyilvántartott láncolata. A gyakorlat mutatja meg, miként közeledünk mi saját írásainkhoz. Bár roppant idő telt el azóta, sem hozzátenni, sem elvenni belőlük, sem megváltoztatni bármit is nem merészelt senki, mert minden zsidóban már születésétől fogva benne gyökerezik az a meggyőződés, hogy ezek Isten végzései..."*²⁷

---

26 Josephus Flavius, született: József ben Matitjáhu (Jeruzsálem, Kr. u. 37-38 körül – Róma, 100 körül). Zsidó történetíró. Művei az Úsz.-i kortörténethez, a zsidó történelem pontos ismeretéhez nélkülözhetetlenek. Apion elleni vitairatát nem sokkal halála előtt Kr. u. 97 körül írta

27 Apion ellen, avagy a zsidó nép ősi voltáról. (Budapest, 1984, 11. l. - Hahn István fordítása)

E dokumentum nyilvánvalóvá teszi, hogy a zsidó rabbik az Ósz.-i kánont Artaxerxész(464-424) korától befejezettnek és szentnek tekintették. Erre az időpontra tehető az utolsó próféta Malakiás szolgálata is aki az utolsó sugalmazott könyvet írta!²⁸

Ez arra is utal, hogy nem igazak azok a vélekedések (liberális teológia) amelyek egyes ószövetségben szereplő Bibliai könyvek keletkezését a Kr.e-i II-III századra kell tenni.

Josephus azonban nemcsak arról ír, hogy mikor zárultak le az Isteni kijelentések, hanem arról is, hogy hány könyv tekinthető annak!

*"Mindössze **22 kötet** (biblion) az, amely az eddig eltelt idő eseményeit jegyzi fel, s amelyeket **joggal tekinthetünk hiteleseknek**. A szent könyvek közül ötnek a szerzője Mózes; ezek foglalják magukba a törvényeket és a történeti hagyományokat, az emberi nem keletkezésétől egészen az Ő haláláig. Ez az idő csaknem 3000 évet foglal magában. Mózes halálától Artaxerxésznek, a perzsák királyának idejéig Mózes utódai, a próféták jegyezték fel a korunkban történt eseményeket 13 könyvben. További 4 könyv Istenhez szóló himnuszokat s az emberek életmódjára vonatkozó intelmeket tartalmaz."*
(U. o. 10-11. l.)

Ezek a felsoroltak teljesen megegyeznek a ma ismert besorolással a héber Bibliában. Ráadásul a felosztás, Törvény, Próféták, írások szintén ugyanazt az alapelvet követik. A 22-es vagy 24-es szám közötti eltérés senkit ne tévesszen meg. Hiszen a mai Tanachban ennyi (24) könyv található. A különbség oka a héber és a görög nyelvben keresendő. A héber ABC 22 betűből az ógörög 24 betűből áll. Ezzel összhangban számozták könyveiket a diaszpórában élő (görög nyelvű) és a Judeában élő (héber-arám nyelvű) zsidók.²⁹

Erre a felosztásra utal Jézus Krisztus is amikor ezt mondja az Emmausi tanítványoknak:

És monda nekik: Ezek azok a beszédek, melyeket szoltam néktek, mikor még veletek valék, hogy szükség beteljesedni mindazoknak, amik megíratk a **Mózes törvényében, a prófétáknál** és a **zsoltárokbán** én felőlem. Luk 24:44

Itt a himnuszok és írások helyett a zsoltárok kifejezést használja Megváltónk. De jól látható, hogy milyen egység volt a korabeli zsidóság tekintetében az Isteni sugalmazást illetően.

• Következő második bizonyíték az ún. hetvenes fordítás v. Septuaginta.

Ez a mű amely apokrif (nem kanonikus) írásokat is magában foglal az első fordítások egyike a héber ószövetségnek. (Az arámi fordításokról a Targumokról később lesz szó!)

A mű keletkezése II. Ptolemaiosz Egyiptomi uralkodóhoz köthető.³⁰ Ő volt az aki 70 zsidó írástudót (bölcset) kért fel a héber szent iratainak lefordítására az Alexandriai könyvtár és a diaszpórában élő zsidók számára. Az ő esetükben ugyanis a héber a liturgia nyelve volt és a görögöt az utódok jobban ismerték és beszélték, mint a hébert. A mű 70 nap alatt készült el, Kr.e. 250 körül.

28 Ez a kijelentés a Talmudban is világosan rögzítve van Jóma 9b, Szóta 48b, Szanhedrin 11a;

29 Például, valahol a Ruth könyve a Bírák függeléke, Vagy Jeremiás és Siralmi egy művet alkotnak. Ezdrás és Nehémiás könyvei szintén egy könyvet képeznek egymással.

30 II. Ptolemaiosz Philadelphosz Kósz, Kr. e. 308 – Kr. e. 246), az ókori Egyiptom második királya a Ptolemaidák közül (uralkodott Kr. e. 283/282-től haláláig),

Minden, ma ihletettnek számító ószövetségi könyvet tartalmaz. Tehát később már nem írhattak hozzá, ahogy ezt Flavius írásai is megerősítik. A Septuaginta mivel ógörögül íródott Jézus Krisztus korára az egész mediterráneumban elterjedt volt. Az apostolok néhány igét leszámítva ebből a fordításból idéznek. Főként emiatt a rabbik az első század végén elvetik ezt a fordítást és a héber szöveget tekintik egyedül ihletettnek és kanonikusnak. Ezt azért is tartották szükségesnek, mert komoly kritikájuk volt a fordítás pontosságát illetően. Ezirányú vélekedésüket Origenész is igazolta, amikor az ún. Hexapla-ban kimutatta a fordítási eltéréseket több szöveg alapján!³¹

- Harmadik utalás egy apokrif iratban található

Jézus fia Sirák apokrif írásában amely kb. Kr.e 130 körül keletkezett, így kezdődik a bevezetése.³²

*"Sok és jelentős (tanítást) ajándékozott nekünk a **Törvény, a Próféták és a többi** utánuk következő (író), akik miatt meg kell dicsérni Izráelt tudományáért és bölcsességéért. De nemcsak jártasságra tegyenek szert benne, akik (héber nyelven) el tudják olvasni, hanem aki belemélyed, az legyen képes rá, hogy a kívülállókra is előbbre segítse, élőszó és írás útján. Ezért határozta el Jézus, a nagyapám - miután behatóan foglalkozott a Törvénnyel, a Prófétákkal és az atyáktól ránk maradt többi írással, s elegendő ismeretre tett szert -, hogy maga is ír valamit, ami a műveltséget és a bölcsességet előmozdíthatja."*

Itt is szintén megtaláljuk a hármass felosztást. Vagyis ezek a csoportok elég korán elnyerték mai formájukat és hitelességük elterjedt volt.

• A végleges hitelesítés

Mi tekintetben különb hát a zsidó? vagy micsoda haszna van a körülmetélkedésnek? Minden tekintetben sok. Mindenek előtt, hogy az Isten reájuk bízta az ő beszédeit. Róm 3:1-2

Ez az ige lehetne a mottója a zsidó írástudók-rabbik rendkívüli munkájának, akik felismerték és véglegesen rögzítették Isten kijelentéseit az Ószövetséget illetően. A végső hitelesítésre a Kr. utáni 90-es évekig várni kellett. Ekkor Jochanan ben Zakkai rabbi elnöklete alatt rabbinikus zsinatot tartottak Jamniában, amely a zsidó vallás központja lett miután Jeruzsálem elpusztult Ehhez a zsinathoz kötik a héber kánon máig érvényben lévő, 24 könyvet tartalmazó katalógusának véglegesítését. Itt zárták le azokat a vitákat és ellentéteket, amelyek egyes könyvek Isteni ihletettségét illetően felmerültek. Szintén ide köthető, hogy a Septuagintát elvetették, mert fordítását pontatlannak tartották és a kereszténység ezt az ógörög nyelvű Ószövetséget használta, ill. az apostolok erre hivatkoztak a legtöbb ige idézésekor.

---

31 Origenész Alexandria 184? – Fönícia, Türosz, 254) görög nyelven alkotó, ókeresztény teológiai író. Hexapla: Hathasábos Ószövetség-kiadás Origenész Kr.u 240-245 között készítette el.

32 A könyv a katolikus Bibliában szerepel.

Az Újszövetség kanonizációja

1, Belső bizonyítékok

- Lukács evangélista utal arra, hogy már a korai időszakban történtek leírások és feljegyzések Jézus Krisztus életéről és szolgálatáról. (Lk 1,1-4)

Szintén Lukácshoz köthető, hogy evangéliumának egyik versére Pál úgy utal, mint „az Írásra”. Összeköti ugyanis az Ószövetségi kijelentést egy Újszövetségi irattal és mindkettőt az Írás tekintélyével idézi.³³ (VMózes 25:4 és Luk. ev (10:7)

„Mert azt mondja az Írás: A nyomtató ökörnek ne kösd be a száját; és: Méltó a munkás a maga jutalmára” (I. Tim. 5:18)

- Péter apostol Pál leveleiről ezt nyilatkoztatja ki:

”És a mi Urunknak hosszútűrését üdvösségnek tartjátok; amiképpen a mi szeretett atyámfia, Pál is írt néktek a néki adott bölcsesség szerint, szinte minden levelében is, amikor ezekről beszél azokban. Amelyekben vannak némely nehezen érthető dolgok, amiket a tudatlanok és állhatatlanok elcsúrnak-csavarnak, mint egyéb írásokat is, a maguk vesztére” (II. Pt. 3:15-16)

Pál leveleit is az Írások közé sorolja Péter. Ebben az időben (Kr. u. 65 körül) wezek szerint a Páli levelek jelentős mértékben elterjedtek voltak. A vezető apostol is elismeri Isteni ihletettséget még ha megértési problémák adódnak körülötte. Ezt elősegítette az is, hogy Pál bátorítja az egyes gyülekezeteket levelei kölcsönös felolvasására.

Kényszerítlek titeket az Úrra, hogy olvastassék fel e levél minden szent atyafi előtt. 1Thess 5:27

És mikor felolvastatik nálatok e levél, cselekedjétek meg, hogy a laodiceaiak gyülekezetében is felolvastassék, és hogy a Laodiceából [átveendő] levelet ti is felolvassátok. Kol 4:16

- Júdás ezt írja levelében:

Ti azonban, szeretteim, emlékezzetek meg azokról a beszédekről, amelyeket a mi Urunk Jézus Krisztus apostolai mondtak. Mert azt mondták néktek, hogy az utolsó időben lesznek csúfolódók, akik az ő istentelen kívánságai szerint járnak. Ezek azok, akik külöszakadnak, érzékiek, kikben nincsen [Szent] Lélek. Júd 1:17-19

Nem nehéz rájönni, hogy Júdás, itt az 1Tim 4,1-3-ra és 2Tim 3,1-5-re gondolhatott. Valamint összhangban van a 2Péter 3,3-al. Ugyanebben az Igében Péter is az apostoli írásokra hívja fel a figyelmet.

- János apostol ezt írja, Apokalipszise elején

Boldog, aki olvassa, és akik hallgatják e prófétálásnak beszédeit, és megtartják azokat, amelyek megírattak abban; mert az idő közel van. Jel 1:3

János is a kijelentésből eredő hitelességgel mutatja be írását a gyülekezeteknek. Megtartásra buzdítja olvasóit és az Isteni áldásokat is magában hordozó boldogsággal kapcsolja össze.

2, Külső bizonyítékok

33 Még érdekesebbé válik ez a kijelentés, ha tudjuk, hogy Lukács evangéliuma és az 1Tim levél megírás között csak néhány év telt el!

Néhány szempont amit az egyházatyák írásaiban megtalálhatunk az ihletettség feltételeként melyet az Újszövetségi iratok kapcsán lejegyeztek

- Az aktuális könyv mögött apostol áll, vagy apostolokkal szoros kapcsolatban álló személy?

Akárcsak az Ószövetségben a prófétai itt, az apostoli háttér volt a kulcs. Ők voltak a kijelentés során az első vonalban. Az Úsz.-i iratok közül csak a Márk és Lukács evangéliuma, valamint az ApCsel. nem apostoli szerzőségű. Ám ezek mögött erős apostoli tekintély áll. Márk esetében Péter beszédei míg Lukács írásai esetén Pál apostol. Ez utóbbira korábban már utaltam.

- Krisztus Egyháza általában elfogadta-e a könyvet?

Vagyis áll-e mögötte életváltoztató képesség, Isteni hatalom. Ezeket sokan megtapasztalták-e a hitéletükben? Érdekes ma valamelyik apokrif írást elolvasni és rádöbbenni közben arra a különbségre ami közte és egy kanonikus irat között van!

- Következetes-e a könyv alapvető hitigazságok, tantételek szempontjából?

Vagyis az adott könyv nincs-e ellentmondásban a többi kanonikus könyvvel? Legyen szó Isten természetéről, a megváltásról, prófétai vonalokról, üdvtörténe-tről... stb.

- Világosan láthatóak-e a könyvben azok a szellemi-erkölcsi-morális értékek amelyek a Szent Szellem munkáját elősegítik, bemutatják?

Tehát milyen életvitelre bátorít és buzdít. Mi az amit ezekből Isten Szelleme felhasznál abban, hogy Krisztus képűre formálja az olvasót?

3, Kánonlisták

A legjelentősebb kánon listák amelyek részben vagy teljes egészében tartalmazzák a mai Úsz.-et

95: Római Kelemen: Mt, Rm, Zsid

140: Hermász Pásztor: Jak

140: Jusztinosz: Mt, Mk, Lk, ApCsel, Pál levelei (Filem nem)

150: Polükarposz: Mt, Lk, Pál gyűl. levelei

170: Ireneaus: Mt-Apcs, Pál levelei (Filem nem!), Zsid, 1Pt, 1-2Jn, Júd, Jel

140: Markion ellenkánonja

150-200: Muratori kánon-töredék (hiány: Zsid, Jak, 1-2Pt)

367: Athanasziosz püspök húsvéti körlevele: mind a 27 újszövetségi könyv

4, A kánon véglegesítése

Athanasius püspök 367-ben írt 39. számú húsvéti levelében felsorolja mind a 27 újszövetségi könyvet, mint amelyeket kizárólagosan szabad használni az istentiszteleti alkalmakon és az egyházban. Athanasiusnak ez a levele az újszövetségi kánon kialakulásának és lezárulásának hivatalos dokumentuma. A 397-es Karthágó és a 419-es Hippói zsinat mind a 27 könyvet kanonikusnak és Istentől származóknak tekintette! Ezzel zárult le az Úsz.-i kanonizáció.

II, A Biblia egységes szerkezete

A Biblia egyedül álló egységes szerkezettel rendelkezik. Mintegy 1400 év alatt kb. 40 szerző írása nyomán jött létre. Három földrészen – Ázsia, Afrika, Európa – került megörökítésre az Isteni kijelentés és mindezek ellenére összhangban vannak az írások egymással. Írták, pusztában, sivatagban, palotában, börtönben, sátorban, fogolytáborban... stb. A szerzők között találunk államférfiakat, pásztorokat, halászokat, királyokat, hadvezéreket, prófétákat, orvost, rabbit, adószakértőt, fügetermesztőt, énekest... stb. Mégis, ilyen különbözőségek ellenére egy csodálatosan megszerkesztett könyvvel állunk szemben. Az Ó és Újszövetség fantasztikus összhangban van egymással. Ahogyan egymásra épülnek az egyes események láncolatai és összefüggései ellentmondások nélkül. Ez a két szövetség világosan kijelenti az ember teremtését és bűnesetét. Rámutat arra, hogy Isten, hogyan készítette elő a megváltást és küldte el Jézus Krisztust az Üdvözítőt. A Biblia középpontjában egyetlen személy áll és ez Jézus Krisztus, aki az Isten Fia, Megváltó és Szabadító. Az Ószövetség erről prófétál és beszél a legtöbbet. Erről szólnak egyes események, előképszerűen és történelmi folytonossággal is. Legyen szó ceremóniális törvényekről, áldozatokról és a vérről. Az Újszövetségben pedig a kereszthalál által bemutatja, hogyan teljesedtek be az írások a megváltást illetően. Élesen bemutatja az ember mérhetetlen romlottságát és gonoszságát, ugyanakkor Isten kimeríthetetlen szeretetét is ez iránt a bűnös ember személye felé. A Biblia központi témája ezért a Megváltással összefüggésben Isten szeretete, kegyelem, ahogy Krisztus áldozati halálában láthatjuk.

1, Tilos megváltoztatni

Nem véletlen, hogy a Biblia ezt a csodálatos egységet kizárólagossá teszi és átok terhe mellett, figyelmeztet a megváltoztatása ellen. A legismertebb igék ezzel kapcsolatban.

*Bizonyságot teszek pedig mindenkinek, aki e könyv prófétálásának beszédeit hallja: [Hogy] ha valaki **ezekhez hozzá tesz**, e könyvben megírt csapásokat veti Isten arra; És ha valaki **elvesz e prófétálás könyvének beszédeiből**, az Isten annak részét eltörli az élet könyvéből, és a szent városból, és azokból, amik e könyvben megírtak. Jel 22:18-19*

*Ha azokat isteneknek mondá, akikhez az Isten beszéde lón és **az írás fel nem bontható** Ján 10:35*

János apostol a Jelenések könyvében és az evangéliumában is utal erre a két megváltozhatatlan tényre, miszerint sem hozzátenni, sem elvenni nem lehet a könyvből. Isten ugyanis ítélettel válaszol a könyv meggyalázásával szemben. Mivel az írás egységet képez (fel nem bontható) ezért ez a kitétel minden könyvre vonatkozik, amelyet Isten Szellem munkája nyomán jött létre!

Sokkal korábban, mintegy 1400 évvel János írása előtt Mózes a következőket írja könyvében

Mindazt, amit én parancsolok néktek, megtartsátok, és aszerint cselekedjete: semmit ne tégy ahhoz, és el se végy abból! 5Móz 12:32

Vagyis Mózes is úgy tekintett Isten parancsolataira, amihez nem lehetett nyúlni. Sem kiegészíteni sem megcsonkítani

2, Egyes könyvek keletkezési ideje és szerzői

a, A teljes Szentírást, mintegy 1500 év alatt írták és körülbelül 40 szerző munkája található benne. A legtöbb könyv esetében legyen, szó Ó vagy Újszövetségi iratról hajszálpontosan nem lehet meghatározni keletkezési idejüket.

Mégis az egyes könyvekben szereplő időpontok, belső utalások, körtörténeti események, párhuzamos világtörténelmi feljegyzések egy jól megközelíthető időpontot adnak számunkra. A teológiában ezekre nézve két markáns álláspont alakult ki és feloldhatatlan ellentét van közöttük. Az egyik álláspontot a fundamentalista – konzervatív a másikat a liberális teológia képviseli. Az előbbiek a teljes Szentírást Isten Igéjeként fogják fel és az egyes könyvek szerzőinek vagy a címadót, vagy a hagyomány által leginkább támogatott szerzőt tartják. Annak ellenére, hogy látásbeli különbségek vannak azért itt is. Viszont ami lényeges, hogy ezek a kérdések nem üdvösségét tárgyát képező problémák.

A liberális teológia viszont nem tartja a Szentírást Isten Igéjének, csak egy ókori irodalmi műnek így a hitelességet is kétségesnek látja. Ezért a Biblia által is igazolható szerzőséget nem fogadják el és teljesen más álláspontot képviselnek a könyvek eredetét illetően. Ez főleg az ún. bibliakritika, szövegkritika és formakritika... stb. típusú megközelítés területét illeti.³⁴ Vezető ideológusai, Wellhausen, Bultmann, Karl Barth és a tübingeni teológiai iskola.³⁵ Ezek az irányzatok okozták eddig a legtöbb kárt, a Biblia hitelességét, szerzőségét és Isteni eredetét illetően.

Számukra a prófétai kijelentések, a jelek-csodák, Isten természetfölötti beavatkozásai az ókori világ babonás, mitologikus eleminek számítanak csupán. Mivel nem hisznek Isten előrelátó képességében ezért az egyes prófétai könyveket csak a beteljesedésük után írhatták meg. Így pl. kitaláltak már Deutero sőt Trito Ézsaiást is, aki a fogság után élt, mert számukra elképzelhetetlen volt, hogy egy próféta a fogságról és az utána következő helyreállításról írjon 150-200 évvel korábban. Ezért Dániel könyve is csak a Kr. e-i 3. században keletkezhetett, pedig a kijelentések kora már korábban lezárult.

---

34 Természetesen ezeknek is vannak hasznos elemei pl. az eredeti szöveg lehető legpontosabb rekonstruálása a leletek alapján, de alapvetően igeellenes irányzatok!

35 Bultmann vezette be pl. a történelmi (létező) és a hit (kitalált) Krisztusát! Barth szerint pedig a Szentírás nem Isten Igéje „csak” tartalmazza azt. Wellhausen pedig a Mózesi könyvek szétszedésével (JEDP iratok) szerzett hírnevet magának.

b, A következő táblázatokban a protestáns Biblia könyveit, szerzőit és kb.-i keletkezési idejét olvashatjuk.

ÓSZÖVETSÉGI KÖNYVEK

KÖNYV NEVE	SZERZŐJE	KELETKEZÉSI IDEJE
MÓZES 1-5 KÖNYVE	MÓZES	Kr. e. 1450-1400
JÓZSUÉ	JÓZSUÉ	Kr. e. 1400-1360
BÍRÁK	SÁMUEL PRÓFÉTA	Kr. e. 1000
RUTH	SÁMUEL PRÓFÉTA	Kr. e. 1000
1-2 SÁMUEL	SÁMUEL ÉS GÁD V. NÁTÁN PRÓFÉTA?	Kr. e. 1000-950
1-2 KIRÁLYOK	JEREMIÁS PRÓFÉTA	Kr. e. 610-580
1-2 KRÓNIKÁK	EZSDRÁS	Kr. e. 450-425
EZSDRÁS	EZSDRÁS	Kr. e. 450-425
NEHÉMIÁS	EZSDRÁS/NEHÉMIÁS	Kr. e. 440-410
ESZTER	EZSDRÁS, MORDECHAI?	Kr. e. 440-420
JÓB	MÓZES	Kr. e. 1450
ZSOLTÁROK	DÁVID ÉS MÁSOK	Kr. e. 1000-
PÉLDABESZÉDEK	SALAMON	Kr. e. 950
PRÉDIKÁTOR	SALAMON	Kr. e. 935-930
ÉNEKEK ÉNEKE	SALAMON	Kr. e. 950-930
ÉZSAIÁS	ÉZSAIÁS	Kr. e. 710-680
JEREMIÁS	JEREMIÁS	Kr. e. 625-585
JEREMIÁS SIRALMAI	JEREMIÁS	Kr. e. 586-585
EZÉKIEL	EZÉKIEL	Kr. e. 592-570
DÁNIEL	DÁNIEL	Kr. e. 540-530
HOSEÁS	HOSEÁS	Kr. e. 755-725
JOEL	JOEL	Kr. e. 835-825
ÁMÓS	ÁMÓS	Kr. e. 760-755
ABDIÁS	ABDIÁS	Kr. e. 850-840
JÓNÁS	JÓNÁS	Kr. e. 765-755
MIKEÁS	MIKEÁS	Kr. e. 725-715
NÁHUM	NÁHUM	Kr. e. 650
HABAKUK	HABAKUK	Kr. e. 610-600
ZOFONIÁS	ZOFONIÁS	Kr. e. 630
AGGEUS	AGGEUS	Kr. e. 520
ZAKARIÁS	ZAKARIÁS	Kr. e. 520-480
MALAKIÁS	MALAKIÁS	Kr. e. 435-430

ÚJSZÖVETSÉGI KÖNYVEK

KÖNYV NEVE	SZERZŐJE	KELETKEZÉSI IDEJE
MÁTÉ EVANGÉLIUMA	MÁTÉ APOSTOL	Kr. u. 55-65
MÁRK EVANGÉLIUMA	MÁRK	Kr. u. 55-60
LUKÁCS EVANGÉLIUMA	LUKÁCS DOKTOR	Kr. u. 60-63
JÁNOS EVANGÉLIUMA	JÁNOS APOSTOL	Kr. u. 80-85
APOSTOLOK CSELEKEDETEI	LUKÁCS DOKTOR	Kr. u. 60-63
RÓMAI LEVÉL	PÁL APOSTOL	Kr. u. 57 v. 58
1. KORINTHUSI LEVÉL	PÁL APOSTOL	Kr. u. 55
2. KORINTHUSI LEVÉL	PÁL APOSTOL	Kr. u. 56
GALATA LEVÉL	PÁL APOSTOL	Kr. u. 48
EFÉZUSI LEVÉL	PÁL APOSTOL	Kr. u. 60-61
FILIPPI LEVÉL	PÁL APOSTOL	Kr. u. 53-55 v. 62-63
KOLOSSÉ LEVÉL	PÁL APOSTOL	Kr. u. 60-61
1.THESSALONIKAI LEVÉL	PÁL APOSTOL	Kr. u. 50/51
2.THESSALONIKAI LEVÉL	PÁL APOSTOL	Kr. u. 51/52
1.TIMOTHEUS LEVÉL	PÁL APOSTOL	Kr. u. 64-65
2. TIMOTHEUS LEVÉL	PÁL APOSTOL	Kr. u. 67-68
TITUSHOZ ÍRT LEVÉL	PÁL APOSTOL	Kr. u. 64-65
FILEMON LEVÉL	PÁL APOSTOL	Kr. u. 55-56 v. 62-63
ZSIDÓKHOZ ÍRT LEVÉL	PÁL APOSTOL	Kr. u. 60-65
JAKAB LEVELE	JAKAB APOSTOL	Kr. u. 43-47
PÉTER ELSŐ LEVELE	PÉTER APOSTOL	Kr. u. 62-63
PÉTER 2. LEVELE	PÉTER APOSTOL	Kr. u. 64-65
JÁNOS ELSŐ LEVELE	JÁNOS APOSTOL	Kr. u. 85-90
JÁNOS MÁSODIK LEVELE	JÁNOS APOSTOL	Kr. u. 85-90
JÁNOS HARMADIK LEVELE	JÁNOS APOSTOL	Kr. u. 85-90
JÚDÁS LEVELE	JÚDÁS	Kr. u. 63-67
JELENÉSEK KÖNYVE	JÁNOS APOSTOL	Kr. u. 93-96

Megjegyzések a táblázatokhoz.

- 1, A szerzők esetében minden alkalommal a könyv vezető szerzője került leírásra. Ez nem zárja ki, hogy egyes könyvekhez egy-egy részt hozzáillesztettek a későbbiekben lezáráskén. Pl. Mózes halálának leírása az V. Mózes végén.
- 2, Vannak könyvek, amelyek hosszú ideig keletkeztek pl. a zsoltárok így több szerzője is van.
- 3, Több olyan könyv is van, amelyet korábban írtak le, mint a megszerkesztés. Pl. Ezékiás emberei (Péld 25,1)
- 4, Az egyes prófétai könyvek esetében a belső utalások olykor két időpontot is lehetővé tesznek. Ez akkor fordulhat elő, ha uralkodó nincs a kortörténetben megnevezve. Pl. Abdiás.
- 5, Az evangéliumok keletkezése, János írását kivéve a Kr. u.-i 70. év előtt történt még a Templom lerombolását megelőzően. Ezért az 55-68-as időszak bármelyik álláspontja belefér. A Lukácsé a legbiztosabban behatárolható!
- 6, A páli levelek három időponthoz köthetőek. A Kr. u.-i 49-es Jeruzsálemi zsinat, Gallio prokonzulátussága Korinthusban 51/52 v. 52/53, ill. az első római fogság 60-62 idején.
- 7, Az első páli levélnek a Galata levél tekinthető amelyet még a jeruzsálemi zsinat előtt írt a legelső missziói út gyülekezeteinek. Ez ún. Dél-Galata elmélet. Akik az Észak-Galata elméletet vallják azok a levél keletkezését 54 vagy 55-re teszik!
- 8, Mivel az ige három fogságot is említ Pál kapcsán. Efézus, Cézárea, ill. Róma ezért a fogság leveleinek datálásában szerepet játszik a pontos helyszín ismerete, vagy feltételezett ideje.
- 9, Általánosságban elmondható, hogy János írásait leszámítva az Úsz. Mintegy 25 év alatt jött létre!

III, A Biblia aktualitása

A Biblia aktualitása nem veszített semmit az évezredek folyamán. Ma is biztos iránytű és reménység az életünk minden napján és területén. Bátran fordulhatunk hozzá tanácsért, vigasztalásért, bátorításért, segítségért. Sok könyvet írtak már szerte a világon, de néhányat kivéve néhány generáció alatt feledésbe merülnek. A Bibliát viszont már több mint 2500 éve olvassák és tesznek bizonyosságot róla a benne foglaltak miatt. Függetlenül attól, hogy a civilizáció a technikai haladás milyen szintjén állunk a Bibliának van üzenete és aktualitása, minden időben. Bárhol járunk a világon, a legtöbb helyen megtalálható valamilyen fordítása és elérhetősége. Sok ember áldozta az életét azért, hogy egy-egy nép számára a Bibliát és annak üzenetét a Megváltást elvigye.

1, Aktualitása a megváltás terén

Az ember természete és bűnös állapota mit sem változott a történelem folyamán. Ugyanazokkal a testi kívánságokkal, vágyakkal küzdenek, mint évezredekkel ezelőtt legfeljebb az irányultsága változott meg a dolgoknak. Éppen ezért Isten ma is felkínálja a kegyelmét, hogy az embert a bűnös állapotából megmentse és Jézus Krisztus által üdvözítse. Krisztus bár közel 2000 éve halt meg a kereszten, de az Isten üzenete mai napig ugyanaz maradt. A kegyelmét ugyanúgy felkínálja és elérhetővé teszi. Megtérésre nemcsak a múlt, hanem a mai kor emberének is ugyanúgy szüksége van. Hiába van látszólagos, tudományos előrelépések, társadalmi változások és tért-nyerő globális berendezkedések az embere helyzetén Isten előtt ez semmit sem változtatott. Ugyanolyan bűnben fogant és született minden ember erre a világra.

A Bibliában minden benne van ami az üdvösséghez elégséges. Világosan benne van a megváltás útja és az üdvösség ingyenes ajándékának a lehetősége!

2, Aktualitása Izrael szerepét illetően

A Biblia világosan bizonyosságot tesz arról, hogy Isten elválasztotta népe Izrael a nemzetek között.³⁶ Ennek gyökere Abrám elhívása a vele kötött szövetség és az ahhoz kapcsolódó ígéretek.(1Móz 12,1-3; 15.fej.) Jézus Krisztus személye és szolgálata mellett a Biblia az Izraellel kapcsolatos eseményeket tartja a középpontban. A mai kor eseményeit, történelmi lehetőségeit illetően Izrael nem kerülhető meg és nem hagyható figyelmen kívül. Nem véletlen, hogy akár pozitív akár negatív kicsengésben Izrael és a Közel-Kelet valamilyen szinten a napi hírekben érintve van. Minden, ami ma Izraelben történik Isten ellenőrzése és uralma alatt van az üdvtörténetnek megfelelően. Isten nem vetette el az Ő népét, mint ahogyan ezt egyes teológiai irányzatok tanítják csak félretette őket, amíg a nemzetek megtértjei teljes számban nem lesznek.(Rm 9-11.fej) Jézus Krisztus világosan kijelentette, hogy az utolsó idők egyik jele az lesz, amikor Izrael állama megalakul és a zsidók visszatérnek őseik földjére. Ez történt meg 1948-ban. Izrael azonban ma nem Isten akaratában és elhívásában jár ezért még egy nyomorúság vár rájuk, mielőtt Jézus Krisztus visszatér, hogy helyreállítsa és az 1000 éves királyságában áldássá tegye őket. Ezért olvashatunk arról, hogy a világ nemzeti összefognak majd Izrael ellen, sőt egy belső polgárháború is kirobban az országban, a végidőkben (Zak 12,3; 14,14).

Igék: (Mt 24,32; Ez 37. fej. Zak 12,10-14; 8,22-23; Jer 30,7 Dán 9,20-27;... stb.)

---

³⁶ Egyes zsidó zsidó rabbik nem a kiválasztás hanem az elválasztás fogalmát szeretik hangoztatni, mivel az előbbinek szerintük nacionalista kicsengése van!

3, Aktualitása a történelemben beteljesülő prófécia területén.

Aki a mai kor eseményeit szeretné megérteni annak a Bibliához, kell fordulnia! Minden megtalálható benne ami felkészít azokra a dolgokra amik ezen a földön kialakulóban vannak. Ha jól megnézzük a Bibliában több száz prófécia teljesedett már be és van ma is beteljesülőben. Csak Jézus Krisztus Messiási szolgálatáról és személyéről 300 prófécia van megemlítve és ezek nagy része az első eljöveteleivel beteljesedett. Izrael babiloni fogságát, és visszatérését szintén megprófétálták már előtte 100-150 évvel. Szintén kijelentették, hogy Jézus Krisztus mikor fog meghalni és, hogy a római birodalom elpusztítja a második templomot.(Dán 9,20-27) Jézus így mutatja be ezt az időszakot, amely formálódóban van és a mindennapokban már egyes elemeit egyre intenzívebben érezhetjük.

Hallanotok kell majd háborúkról és háborúk híreiről: meglássátok, hogy meg ne rémüljete; mert mindezeknek meg kell lenniük. De még ez nem itt a vég. Mert nemzet támad nemzet ellen, és ország ország ellen; és lesznek éhségek és döghalálok, és földindulások mindenfelé. Máté 24:6-7

Semmi kétségünk sem lehet afelől, hogy Jézus Krisztus elhangzott prófeciája a nyakunkon van. Az elmúlt század a legvéresebb időszak volt az emberiség történelmében. Ennyi éhező és alultáplált ember még nem volt a földön. Nem arról van szó, hogy többen is vagyunk, hanem arányait tekintve is. A földrengések és természeti csapások száma fokozatosan növekszik. Nem telik el úgy hónap vagy talán hét sem, hogy ne hallanánk valamilyen katasztrófáról. Minden ilyen esemény arra figyelmeztet bennünket, hogy nem sok idő van már hátra az emberiség történelméből.

Jézus prófétai kijelentéseinek elsősorban az a céljuk, hogy kellő időben figyelmeztessék az emberiséget, és a Gyülekezetet, hogy milyen speciális jellemzői, kísértései, próbatételei vannak azért, hogy felkészülve álljunk ellent neki és ne a félelem vagy bizonytalanság legyen úrrá rajtunk

4, Aktualitása korszellemet illetően.

Az emberiség jellemrajzát szintén megtalálhatjuk a Bibliában. Olyan időket élünk amikor az ember viselkedése és erkölce kifordult önmagából. Pál így erről.

Azt pedig tudd meg, hogy az utolsó napokban nehéz idők állanak be. Mert lesznek az emberek magukat szeretők, pénzsóvárgók, kérkedők, kevélyek, káromkodók, szüleik iránt engedetlenek, háladatlanok, tisztátalanok. Szeretet nélkül valók, kérlelhetetlenek, rágalmozók, mértékletlenek, kegyetlenek, a jónak nem kedvelői. Árulók, vakmerők, felfuvalkodottak, inkább a gyönyörnek, mint Istennek szeretői. Kiknél megvan a kegyességnek látszata, de megtagadják annak erejét. És ezeket kerüld. 2 Tim 3:1-5

Prófétai kijelentéssel tárja fel mi is várható a végső napokban vagy pontosabban a napok végén. Ezt pedig tudomásul kell venni. Lehet megsértődni vagy nem foglalkozni vele, de a tény, tény marad. A nehéz idők pontos fordítása a kegyetlen vagy kíméletlen lenne. Ilyen napokról ír itt Pál apostol. Az emberek nyomora, kiszolgáltatottsága üzletté válik. Olyan világról beszélnek, amelyben a félelem a mindennapok része. A félelem pedig kaput nyit az emberi személyiség leépülésére. Többek között ez is az oka a felsorolt „emberi” tulajdonságok kialakulásának, létrejöttének. A felsorolás gyakorlatilag egy dologról beszél igen részletes jelzőket használva. Az ember jelleméről, annak nagymértékű eltorzulásáról. Ráadásul nem is a gondolati szintű vétkezésről, hanem cselekedetben megnyilvánuló gyakorlati tettekről. Nincs olyan eleme amit össze lehetne a Tízparancsolattal és a Krisztusi

szeretettel egyeztetni. Sőt ezeknek a szándékos tiprása, meggyalázása folyik. Jézus Krisztus a törvénytelenység mindent elárasztó kiteljesedéséről beszél, mint jelről az idők végén;(Máté ev. 24:12). A „modern” gondolkodók és ideológusok a keresztény erkölcsben látják a világ további fejlődésének az akadályát, ezért minden területen igyekeznek ennek hangot is adni.

Az ember lelkiismerete soha nem látott mélységbe süllyedt. Többen, főleg az idősebb generáció megdöbbenve szemléli azt, ami most zajlik. Ma már nem generációs problémák, hanem generációs szakadékok vannak! Az értéktelen dolgok értékessé váltak, az értékesek pedig értéktelenné. Ami régen társadalmi vagy köztörvényes bűn volt az ma már természetes dolog lett. Ami erény és megtartó erő volt, azt ma már elavult, konzervatív prudériának számít. Aki ezeket képviseli és védelmezi az maradinak és őskövületnek számít.

A lista elején az egoizmus és a pénz áll, a legvégén az élvezetek korlátlan és teljes kiélése. Ami köztük van már azok is egy-egy lépcsőfokot jelentenek a kárhozát irányába. Nem arról beszél az Ige, hogy néha-néha elkövetik ezeket a bűnöket, hanem arról, hogy az emberek életének a részévé váltak. Beépültek a jellemükbe, gondolkodásukba, életvitelükbe. Ezek határozzák meg döntéseiket, céljaikat és vágyaikat. Nem bűnnek vagy erkölcstelen dolognak tartják, hanem a túlélés formájának. Ha nem hazudok, ha nem járatom le munkatársamat, ha nem török egyre magasabbra, akkor végem van! Ha nem veszek részt az ivászatokban, a szennyes viccek mondásában, a cég meglopásában akkor kiközösítenek munkatársaim! Ha most nem élem ki magamat, akkor mikor fogom? Ha nem csalok, nem lopom, az adót akkor tönkremegyek! Ha nem taposom el, akkor ő tapos el engem! A dolog odáig fajulhat, hogy az ember már nem is tud uralkodni tettein. Kegyetlenné és elért sikerei révén gögössé válik. Nem egyes emberekre, hanem az egész emberiségre kiható folyamatról van szó. Isten nem a mindenkori korszellem és az emberi vélekedés alapján hoz ítéletet! Szentsége és Igazsága ezek fölött áll!

5, Aktualitása a hamis vallásosság tekintetében.

A kiüresedett, formális kereszténység időszaka is ez a korszak. A kevés maradék mellett kezd többségbe jutni a szinkretista, vallásosság, amely mindent magába olvaszt kivéve a Biblia kijelentéseit és Jézus Krisztus személyét illetően.

Ezt másképpen a Laodiczeai vagy a langyosság korszakának is hívják.(Jel 3,14-22). A legfőbb probléma és a gondok gyökere az az, hogy Jézus Krisztus már nem kell a keresztényég jól élő részének. Ő az ajtón kívül marad, de szeretné, ha beengednék, mert nélküle nincs helyreállítás és gyógyulás a vallásosság betegségéből!

A képmutatásra iparágak szakosodtak! Tanfolyamokon, tréningeken, előadásokon meg lehet tanulni önmagunkat becsapni, látszatbékét és békességet elérni. A bűntudatot elnyomni, a lelkiismeretet elhallgattatni! Mindezt természetesen nem kevés összegért!

Azt hiszik az emberek, hogy némi adakozással, jótékonykodással, egyházi tizeddel Istent le lehet fizetni! Lehet, hogy rossz, gonosz ember vagyok de ünnepnapokon templomba járok, konfirmáltam keresztelkedtem, sőt nagyapám még pap is volt. Mindenhol máshogy kell magamat bemutatnom. Ez a kettős életvitel a gyengébb jellemű, erkölcsösebb háttérből érkező embereket megtöri és felemészti. Depresszió, skizofrénia, öngyilkosság is lehet a vége. De Istennek nem ez a terve!

A Szentírás tanítása szerint az egyetlen gyógymód egy Személyben található meg. Őt Jézus Krisztusnak, Isten Fiának hívják! Egyedül ő képes arra, hogy megváltoztassa az életedet és radikális változásokat hozzon létre személyiségedben. Ő bűnbocsánatot ad és megszabadít. Olyan étellel ajándékoz meg, amely boldogabb és teljesebb mint amire valaha is számítottál.

IV, A Biblia elterjedtsége

A világon az egyik legelterjedtebb és évente a legtöbb példányszámban eladott könyv a Biblia. Minden évben az eladási listák élén áll, több százmilliós eladással!

A világ elsőként lefordított könyve és népszerűsége semmit nem veszített az évezredek során.

1, Az Ószövetség korai fordításai

– Az arámi nyelvű **Targumok** (fordítás)

A babiloni fogság után a köznyelv az arám lett. Ezért a héber szöveget erre fordították le a felolvasás során és magyarázatot fűztek hozzá (Neh 8,5-8). Ezt a parafázist nevezték Targumnak. A két leghíresebb Onkelaosz és Jonatan Ben Uzziel targumjai voltak, amelyeket írásban rögzítettek és hivatalosan azzal tolmácsolták a felolvasott héber szöveget.³⁷

– **A Septuaginta** a héber Biblia görög fordítása.

A mű keletkezése II. Ptolemaiosz Egyiptomi uralkodóhoz köthető. Ő volt az aki 70 zsidó írástudót (bölcset) kért fel a héber szent iratainak lefordítására az Alexandriai könyvtár és a diaszpórában élő zsidók számára. Az ő esetükben ugyanis a héber a liturgia nyelve volt és a görögöt az utódok jobban ismerték és beszélték, mint a hébert. A mű 70 nap alatt készült el, Kr.e. 250 körül.

– **Pesitta (Egszerű, közvetlen)**

A Kr.u-i 4. században született a szír (kelet-arámi) fordítás, a Pesitta, Az egyházi hagyomány szerint a Pesitta, Ábgár edesszai király utasítására keletkezett. Mégis valószínűbb, hogy ez, a szír fordítást az Kr.u-i első században Edesszában élt zsidók kezdték lefordítani és a 4. századra öltött végleges formát.

2, Korai keresztény Biblia-fordítások

– **Vulgata**

Ez a latin nyelvű bibliafordítás, a Kr. u-i V. század elején készült, Jeromos munkája nyomán. Nem teljesen új fordítás hanem a Vetus Latina-hagyomány különféle anyagait dolgozta át, valamint a Septuaginta javított szövegváltozatát.³⁸ Az 1546. évi tridenti zsinat döntés értelmében hivatalos szöveg római katolikusok számára

– **Kopt fordítás**

Egyiptomban készült el az Újtestamentum kopt, fordítása, Kr. u 200 körül.

– **Wulfila a gót fordítás**

Az egyik korai (Vetus Latina) latin fordításból készítette el Wulfila püspök a gótok Bibliáját 341–355 között.³⁹ Megalkotta a gót írást, és a Királyok könyve kivételével az egész Bibliát lefordította. Ez a gót, valamint a germán nyelvek legrégebbi szövege emléke. A fordítás pontos neve *Codex argenteus*, jelenleg Uppsalában őrzik.

---

37 Onkelos prozelita volt (kb..35-120 CE). Targumja Kr.u 110 körül keletkezett

38 Vetus Latina: A Vulgata előtti latin fordításának neve. Első nyoma Szent Ciprián írásában az ószövetségi idézetekből van, de később egyre nagyobb számban fordult elő egyházi feljegyzésekben és az egyházatyák írásaiban.

39 Wulfila (névváltozat: Ulfilas) (kb. 311 – 382 vagy 383) gót püspök, misszionárius,

3, Későbbi fordítások

– Angol nyelven

Az első teljes angol nyelvű Biblia-fordítás már a 14. században elkészült. Alapjai a latin fordítások voltak. Vezető szerepe volt ebben John Wyclifnek (1324-1384)

William Tyndale (kb. 1484-1536) részleges, főleg Úsz.-i Bibliafordítása átmenet, Wyclif fordítása és a King James változat között.

Az első és legismertebb angol fordítás, amely már az eredeti nyelvez is felhasználta az az ún. „King James”-ről elnevezett „Jogosított Változat” (Authorized Version) 1611-ben.

– Német nyelven

A legelső már nyomtatásban is megjelent német szövegű Biblia Strassburgban készült el 1466-ban. A fordítás alapja itt is a latin nyelvű Vulgata volt, a szöveget folyamatosan revízionálták. a Luther fellépéséig, mintegy 13 kiadást ért meg.

Martin Luther reformátor által készített német fordítás (1522-1534), fordulópont volt, mind a teológiában, mind a német nyelv szempontjából. Óriása hatása volt a nemzet életére.

4, Magyar fordítások

Történelmileg a reformáció koráig nem tudunk magyar nyelvű fordításról.

– Huszita Biblia

Husz, cseh reformátor volt akinek eszméi, tanai átkerültek Magyarországra Prágában tanuló magyar ifjak, köztük Tamás és Bálint mester aki egy korabeli feljegyzés szerint „a két szövetség írásait magyar nyelvre fordították” feltehetően Moldvában, 1436-1439 között. Ez az, ún. huszita Biblia elveszett, de három kódex, a bécsi, a müncheni és az Apor megőrzött töredékeket belőle

- Magyar részfordítások

Komjáti Benedek és Pesti Gábor (1536) csak az Újszövetség néhány könyvét fordította le.

Erdősi (Sylvester) János révén először a teljes Újszövetség elkészült és kiadásra is került már 1541-ben

Heltai Gáspár, erdélyi nyomdász az Ó- és Újszövetséget, részekre osztva és széljegyzetekkel ellátva, 1551-1565. kiadta.

Mélius Péter, akinek fordításaiból csak két külön részlet maradt fenn, a Sámuel és Királyok két-két könyve, valamint 1565-ből. Ő az első magyar fordító, aki a részeket versekre is osztotta.

Félegyházi Tamás, debreceni tudós lelkész (1573-1586) az Újszövetség fordító.

– Teljes fordítások

Vitatott elsőség

Az első teljes magyar nyelvű fordítás állítólag Báthory László (1420–1484), pálos szerzetes munkája, amely Mátyás király Corvinái között is helyet kapott, és aminek a török hódoltság korában nyoma veszett. Egy bizonyítéka van – a pálos könyveken kívül – a ma is vitatott fordításnak, Bod Péter 1766-ban megjelent könyvének sorai „A Sz. Bibliának Fordításai és kiadatásai. 1. Bátor László Fordítása 1456-dik eszt.”

Az első ránk maradt majdnem teljes Biblia-fordítás egy ismeretlen szerző műve 1519-ből, és az un. Jordánszky-kódex tartalmazza. (Az Ószövetség mind a 39 könyve és szinte a teljes Újszövetség benne van.)

Protestáns

Károli Gáspár (kb.1529-1591), volt az első, aki a teljes Szentírást, az apokrif könyvekkel együtt magyar nyelvre és Vizsolyban 1590.-ben kinyomatta.

Ezt a fordítást egy református. lelkész, Szenci Molnár Albert (1574-1639) revidálta, főleg az Ósz.-et. és Hanauban 1608-ban került kiadásra.

Komáromi Csipkés György (1628-1678) fordítása a nyelvészek szerint az egyik legjobb magyar fordítás lehetett volna. A keleti nyelvek tudósának művét azonban az egri érsek a nyomtatás után elkobozta és nem került közforgalomba. Munkája kiadását nem érte meg, mivel 1706-ban kezdték csak Leidenben a nyomtatást és az 1718-ban fejezték be. 1754-ben, majdnem fél évszázad múlva indították útnak a megrendelőhöz Debrecenbe. Danzigig hajóval, onnan pedig szekerekkel szállították a 2915 példányt. A magyar határon a szállítmányt, mint csempészárut hatóságilag elkobozták. Az egri püspök pedig elrendelte az „eretnek Bibliafordítás” megsemmisítését, és 1754. november 5-én ünnepélyesen elégették Komáromi Csipkés György magyar Bibliáját. A kinyomtatott példányok másik részét nem szállították el, hanem Danzigban tárolták. Végül 1789-ben kerültek ezek a példányok Debrecenbe József császár türelmi rendeletének hatására”

Torkos András győri evangélikus. lelkész lefordította az Újszövetséget mely Wittenbergában 1736. jelent meg.

Katolikus

Káldi György (1573-1634) gyulafehérvári jezsuita, aki a Vulgata nyomán fordította le az első magyar katolikus Bibliát válaszul a protestáns Károly fordításra. Bár 1607-re már elkészült csak 1626-ban adták ki Bécsben. Nem lett elterjedve. A második kiadása évében (1732) a Károly fordítás már a tizenkettedik kiadásnál járt!

Báró Szepessy Ignác pécsi püspök több munkatársával teljes Bibliát adott ki Pozsonyban 1834-35 táján

Tárkányi Béla (szül. 1821-1886)) ő a Káldi és Vulgata szövege alapján 10 év alatt teljes Bibliafordítást készített, amit 1865-ben adtak ki. Egerben.

– Modern fordítások, revíziók

A Károli Gáspár- és Káldi György-félefordítástól független új magyar Biblia-fordítás a 19. századig nem terjedt el számottevően. Mind a kettő revidálása megtörtént a nyelv erőteljes változása miatt. A Károly Bibliát 1908-ban az Új Katolikus Bibliát 1934-ben adták ki.

Szent István Társulat (SZIT) katolikus fordítása 1973, illetve 2003-ban jelent meg.

Az új protestáns Biblia, 1975-ben, javított kiadása pedig 1990-ben kiadásra a Magyar Bibliatanács (MBT) kezelésében.

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat a Káldi-féle fordítás alapján a Neo-Vulgátát is felhasználva új fordítást készített 1997-ben

Az „Egyszerű Biblia”, amely 2003-ban került forgalmazásra

Újszövetségek

Czeplédy Sándor Újszövetség-fordítása (1924), A második világháború alatt lefordította a teljes Bibliát.

Maszyk Endre, evangélikus teológus „népies” Újszövetsége (1925),

Raffay Sándor evangélikus püspök Újszövetség-fordítása (1929),

Kecskeméthy István Újszövetsége (1931).

Békés Gellért és Dalos Patrik. Katolikus Újszövetség-fordítás (1951).

Budai Gergely református teológus Újszövetsége (1967)

Ravasz László református püspök kicsit archaikusabb stílusú Újszövetség-fordítása (1971).

Vida Sándor (1971) Újszövetség-fordítás

Csia Lajos (1978) Újszövetség-fordítás

Zsidó fordítások Héber-magyar kétnyelvű Biblia

Ballagi Mór Mózes öt könyvét fordította le, és „jegyzetekkel felvilágosította”. A héber szöveget is tartalmazó öt kötet Budán jelent meg 1840-ben.

1868-ban látott napvilágot Mannheim József bajai tanító Zsoltárok fordítása

Izraelita Magyar Irodalmi Társulat (IMIT) 1898–1907 között jelentette meg ún. IMIT Szentírást négy kötetben.

Frenkel Bernát rabbi 1922-ben jelentette meg a „Szentírás a család és az iskola részére.” című művét.

Joseph H. Hertz-féle Szentírás 1939–1942 között, a Tóra héber szövegét új magyar fordítással.

Statisztika

Krisztus előtt 250-ben a héber nyelven megírt Ószövetséget egy másik nyelvre, a görögre fordították le. Ennek a fordításnak "Septuaginta" a neve. Valószínűleg ez az első könyv, amit valaha is lefordítottak.

Az 1500-as években mintegy 15 fordítás létezett különböző nyelveken.

1600-ban 40 fordítás ismert

1700-ban 52, fordítás ismert

1800-ban 75 fordítást tartottak nyilván.

1900-ban már 567-féle nyelvfordítás létezett.

1970-ben már 1431 nyelv vagy nyelvjárású fordítás volt.

1994-ben pedig 2092 nyelv vagy nyelvjárású fordítás volt.

2010-ben pedig 2565 nyelv vagy nyelvjárású fordítás volt.

A Brit Bibliatársulat szerint (becslés) 1876-1975 között mintegy 2.458000.000 Bibliát adtak el! 1992-ben ez a szám 6 milliárdra emelkedett.⁴⁰

---

40 <http://www.ipl.org/div/farq/bestsellerFARQ.html>

A legújabb felmérés pedig a következő képet mutatja a világ nyelveit figyelembe véve 2010 szeptemberében⁴¹

A világ nyelveinek száma

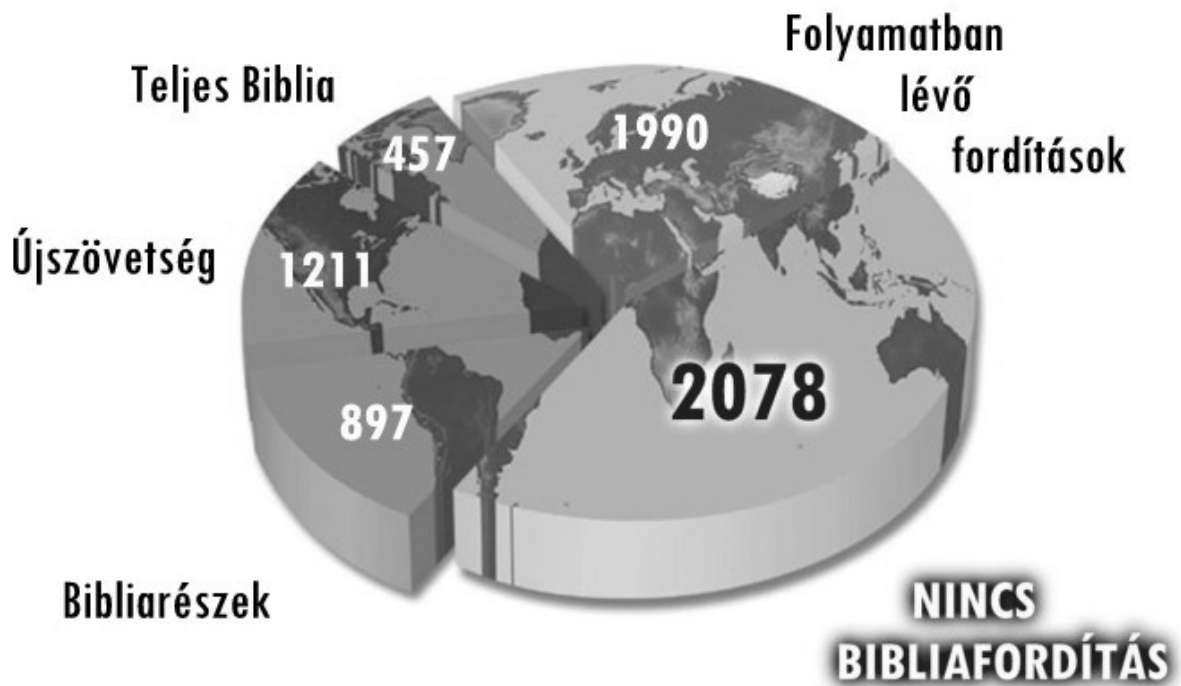

Teljes Biblia olvasható 457 nyelven

41 Forrás: <http://resources.wycliffe.net/statistics/graphics/>
http://www.wycliffe.hu/jelen_helyzet.htm

A Biblia hozzáférhetősége 2010-ben

Ezek a Bibliák évente mintegy 500 millió példányban jelennek meg.

V, A Biblia irodalmi jellemzői

A Bibliát rendkívül gazdag irodalmi stílus jellemzi. Irodalomtörténészek megállapítása szerint archaikus keletkezése ellenére, nagyon magas színvonalú, az egyes történetek leírása, a költészete és leíró elbeszélései. Mindez annak ellenére, hogy mai mércével nézve sok szerző képzetlen, tanulatlan ember volt. Nem végeztek, egyetemet, nem jártak az Alexandriai, vagy Athéni iskolák retorikai előadásaira. De amikor Isten Szelleme uralma alá vette őket, akkor megdöbbenően értékes írások kerültek ki kezeik alól. A világirodalom egyik legjobban megszerkesztett és ránk maradt írásának tekintik. Mivel 66 könyvből áll ezért nagyon sok irodalmi műfaj megtalálható benne. Ezeknek a műfajoknak az ismerete, megkönnyíti az igetanulmányozást és a szerző eredeti mondanivalójának üzenetét.⁴²

1, Néhány fontosabb műfaj, irodalmi jellegzetesség⁴³

Elbeszélések

Az Ószövetség kb.40-45%-a történelmi elbeszélést tartalmaz, míg ez az Újszövetségben az 50%-ot is eléri. Ide elsősorban az evangéliumok és az Apostolok Cselekedetei tartozik, ill. egyes levelek személyes élettörténeti szakaszai, pl. Gal 1-2 fejezet.

Nem csupán egyszerű beszámolók ezek, hanem hiteles történelmi események feljegyzései. Nem kitalált személyek, helyszínek, hanem valóságos, térben-időben egykor élt sajtóságos kultúrával, életvitellel rendelkező egyénekről van szó bennük.

Éppen ezért a Biblia nem is szépíti az egyes emberek gyarlóságait, gyengeségeit, bűneit. Ugyanakkor arra is bátorít, hogy minden ilyen esetből, az olvasó okuljon és tanuljon.(1Kor 10,6) Nem minden dolog követendő és

Az elbeszélő részek biblikus vizsgálatát, minden esetben a tanítói szakaszokból kell megvizsgálni és nem fordítva, mert egy történetről nem biztos, hogy az összes információ rendelkezésünkre áll az adott igeszakasz alapján. Amikor pedig a történelmi összefüggést vizsgáljuk, akkor figyelembe kell lenni, hogy amikor valami minta volt az később már módosulhatott is. Pl. az első gyülekezetben minden „köz vala” ez később már nincs így főleg a pogány gyülekezetekben. Pál külön tanít a gazdagok felelősségéről, de nem úgy, hogy elítéli őket;(1Tim 6,17-18).⁴⁴

Költészet

Az Ószövetség nagyjából harmada költészet formájában maradt ránk. Több könyv is kifejezetten ebben a csoportba sorolható pl. a Zsoltárok könyve is. A legtöbb esetben Istennel való közösség a téma, de bátorító is mindenki számára, aki ugyanezt szeretné tenni. Segít az érzelmi élet felszabadításában és helyreállításban az Istennel való bizalom megerősítésében. A zsoltárok akárcsak a Példabeszédek könyve a héber költészet szerinti rímeléssel tartalmazzák, ami nem szóvégi, hanem gondolati, párhuzamos rímeket jelent. Ez lehet ismétlés más szavakkal,(Zsolt 19,2; Péld 7,14), vagy szembeállítás-ellentét bemutatás,(Zsolt 1,6; Péld. 10,1) és fokozás (Zsolt 67,4)

---

42 Azért lényeges ezt megemlíteni, mert pl. jól látható, hogy az apostolok a próféciát még szó szerint értelmezték a törvényt pedig annak szellemiségében éltek meg ahogy Jézus is tanította. Ma pedig a törvényt kezdik szó szerint venni (törvényeskedés) és a próféciákat elszellemiesíteni, hogy nem fog beteljesedni szó szerint!

43 Forrás: www.apologia.hu

44 Ezt csak a katolikus tradíció ill. a szociális evangélium képviselői tették meg!

A zsoltárénekeknek több fajtája van tartalmuk szerint.

Panaszkodó zsoltárok amelyek az egyes emberről szólnak, pl. 3. 31. 39. 57 71. 139, és vannak Izrael közösségét érintőek, pl. 12. 44. 137.

Hálaadó (Istent azért dicséri amit tett); egyéni: 18 32. 40. 92. 118. 138; és gyülekezeti, 65. 67. 75. 107. 124.

Magasztaló (Istent önmagáért dicséri): 8. 19. 33.103. 113. 114. 145-149.

Fogadalmi (Szövetséget megerősítése): 50. 81. 89. 132.

Tanítói, bölcsesség 36-37. 73. 112. 127-128, 133.

Történelmi (Izrael, Sionról, Jerusálemtől aki az Úr kezében van): 46, 48, 76, 78. 84, 105-106. 135-136

Királyi zsoltárok 2. 18. 20-21. 45. 72. 101. 110. 144

Messiási: 2. 22, 23, 45. 72, 110,

Átokzsoltárok: 12. 35. 58-59, 69-70. 137.

Egyes prófétai könyvekben szintén találhatunk költészeti elemeket. (Hab. 3; Jón. 2,2-10)

Bölcsességirodalom

Ebbe a csoportba a Jób, a Példabeszédek, a Prédikátor könyvét sorolhatjuk. A héber bölcsesség teljesen más, mint a nyugati típusú filozófia. Nem elvont elméleti gondolkodás, hanem gyakorlati kézzel fogható tanácsok és megfigyelések gyűjteménye. Mindennek gyökere az Istenfélelem, mint a bölcsesség kimeríthetetlen forrása.(Jób 28,28; Péld. 1,7) Célja, az, hogy hogyan tudna az ember Isten akaratában járva áldásban maradni és boldogulni a földi életben. Lehet szó, vitatkozásról, párbeszédéről, közmondásról élettapasztalatról egyéni konzekvenciák leszűréséből hallottak alapján...stb. Műfajilag közel állnak a költészethez.

Salamon Példabeszédei életvezetési tanácsok gyűjteménye, Jób a szenvedés kérdéskörét boncolgatja, és Istenben megtalálja a választ míg a Prédikátor kissé cinikus stílusban az élet értelmét keresi de a végén megleli a helyes feleletet. (Jób 42:1-10, Préd. 12,15-16)

Törvény és rendeletek, parancsolatok.

A legismertebb típusa az Ószövetségi irodalomnak. Elsősorban a Tóra értendő alatta és a rá történő utalások a későbbi könyvekben, de hasonló a Hegyi Beszéd, mint Újszövetségi Tóra.

A szövetség rendeleteit isten szabta meg már Mózes idején de később a nép bűne miatt szükség lett egy Új szövetségre is. Mivel Isten nem szegte meg a szövetséget ezért az Úsz.-i hívőket Ábrahám szellemi örököseinek nevezi.

Az Ószövetségi törvények egy konkrét népnek adtak és megélése szigorúan Teokratikus vagy esetleg nomokratikus körülmények között élhető meg! Mivel Krisztusban, mind az áldozatok, mind a liturgikus elemek beteljesedésre kerültek ezért az Újszövetségi hívőket nem lehet Ósz.-i elemekkel leterhelni, lelkiismeretüket megbéklyózni. A szeretet parancsa az amely új parancsolatként adatott és az Úsz. Ismertetőjelévé vált!

Prófétai irodalom

Szintén jelentős részét képviselik az Ószövetségnek. Maga a próféta olyan személyt takar aki Isten jelenlétében van és üzenetet vesz át az Úrtól. Majd ezt adja tovább! Nemcsak előre megmondanak dolgokat, hanem az adott történelmi kort is értékeli

és eligazítást adnak a népnek, hogy mit tegyenek bizonyos helyzetekben. Valamikor még számukra is ismeretlen korról, időszakról profétálnak.(1Pét 1,10-12) Idesorolható még, az ún. apokaliptikus irodalmi részek is csak azok kiváltképpen a végidőkre koncentrálódó kijelentéseket hordoznak. Ez főleg Dániel és a Jelenések könyvére jellemző, de Jézus Krisztusnak is vannak nagy apokaliptikus beszédei.

A Bibliában találunk olyan profétákat, akikről nem maradt fent írás és olyanokat is amelyekről igen. Ez utóbbiakat íróprofétáknak is nevezik. A műveik terjedelme alapján szokás beszélni a nagy és kisprofétákról.

Nagy proféták: Ézsaiás, Jeremiás, Ezékiel, Dániel

Kisproféták (12 fő) Hóseás, Jóel, Ámósz, Abdiás, Jónás, Mikeás, Náhúm, Habakuk, Zofóniás, Haggeus, Malakiás

Példázatok

Érdekes stílusjegye Jézus Krisztus tanítói szolgálatának a példabeszédek alkalmazása. Kb. 40 darab található belőle A görög *parabolé* kifejezés azonban többféle fajtát is jelölhet pl. hasonlatot, példázatot, rejtvényt, találós kérdést, közmondást stb. Alapjai általában a hétköznapi életből vett események vagy kitalált, eltúlzott elemek, amelyek megértését sokszor a hallgatóságra bízta, de a tanítványoknak több esetben el is kellett magyarázni, mert ők sem értették.

Metafora, anafóra, allegória, hyperbola, hasonlat, típusok egyaránt megtalálhatóak

Levelek

Az Újszövetség könyvek közel egyharmada egyes gyülekezeteknek, illetve magánszemélyeknek írt levelek képezik. Általában bemutatkozással, címmel kezdődik és a tartalmi rész után áldáskívánás. Van közöttük, mély teológiai tartalmú, mint pl. a római levél és van közöttük elég személyes, mint pl. a Filemon levél. Akad olyan is, amely a korabeli egyházszerkezet rekonstruálását teszi lehetővé, mint az első Timótheusi levél. Itt is akárcsak a Biblia többi része esetén a kulturális, kortörténeti, társadalmi háttérrel pontosan be kell azonosítani és helyi vagy személyes problémákat nem szabad általánosítani. Pl. fejbekötés, Timotheus borivása betegség esetén, karizmák tiltása... stb.

Idézetek

Az Újszövetségben található idézetet ismeretlen korai keresztény írásokból. néhány ismeretlen keresztény szerzőktől (Ef 5,14, 1Tim 3:16, 2Tim 2:11-13).

Sőt a görög irodalom jeles képviselői is helyet kapnak néhány mondat erejéig Pál írásaiban, gondolataiban. Menandrosz (1Kor 15,33); Epimenidész (Tit 1,12); Kleanthész (Ap.Csel 17,28).

Találhatunk még apokrif írásokra történő utalást is, pl. Júdás levelében, aki Énok könyvéből idéz.(Júd 14-15)⁴⁵

Ezeket felhasználták de nem jelenti azt, hogy ezen kívül bármilyen módon hitelesnek tekinthetőek lennének. Az apostolok csak olyan mértékben használták csupán amennyire a Szent Szellem vezette őket.

Egyéb

Néhány dolog amelyből talán kevesebb található Passiótörténet, szerelmes verselés (Énekek éneke), mese (Bír 9,7-15).

---

45 Énok könyve amely a Kr.e-i első századból származik az egyik legnépszerűbb apokaliptikus irat volt abban az időben. Sok kijelentése, gondolata van összhangban az Úsz.-i írásokkal.

VI, A Biblia életváltató ereje

A Biblia ez irányú képessége a legcsodálatosabbak közé tartozik. Nincs még egy olyan könyv, amely ennyire eleven lenne és tele volna élettel. Életváltató képességet szavainak erejét sok millióan tapasztalták már meg az elmúlt évezredekben. Ma sem lehet ez másképp. Isten beszédére a ma emberének is szüksége van. Egyik generáció következik a másik után de a Biblia szavai rájuk is vonatkoznak. A Bibliában olyan képesség van jelen amely nem hasonlítható semmilyen más vallási könyvhöz. A benne leírtak személyiség és jellemformáló hatása felmérhetetlen.

Két területet érdemes megvizsgálni ezzel kapcsolatban. Mit mond Isten magával az igével, beszédével kapcsolatban, másrészt ezek a kijelentések, milyen hatással vannak az emberre, aki hit által megcselekszi őket

1, Amit Isten kijelent beszédéről

a, Élő és „energikus”

Mert az Istennek beszéde élő és ható, és élesebb minden kétélű fegyvernél, és elhat a szívnek és léleknek, az ízeknek és a velőknek megosztásáig, és megítéli a gondolatokat és a szívnek indulatait. Zsid 4:12

Az Isten beszédéről sok igevers olvasható. Ez az egy azonban mintegy összefoglalója szinte az összesnek. Élet van benne, mégpedig Isteni élet (*dzaó* és nem *biosz* van az eredetiben!). Ezen kívül, energiával teljes, ahogy erre a *ható* kifejezés eredeti görög szava az *ενεργή ζ* (*energész*) is utal.⁴⁶ Ez az életadó és élő eleven tevékenysége teszi Isten beszédét képessé arra, hogy az ember személyiségének legmélyebb pontját is elválassa egymástól. Nemcsak indulati, hanem gondolat szintű operációt is képes végrehajtani! Erre még a legképzettebb pszichológusok sem alkalmasak. Feltárhatnak bizonyos folyamatokat, rájöhetnek pszichoszomatikus folyamatokra, de egyértelmű diagnózist csak Isten ígéje tud felállítani. Elválasztani a jót a rossztól, szellemet a lelkitől, Istenit a démonikustól! Nem véletlen, hogy sok esetben érzik úgy az emberek, hogy az igehirdetés róluk szól vagy egyenesen a szívükhöz beszél. Leleplezi előttük azt, amit kimondani sem mernek vagy eltitkolnak. Isten ígéje ennyire hatékony az élet minden területén is.

b, Örökkévaló

Az ég és a föld elmúlnak, de az én beszédeim semmiképpen el nem múlnak. Máté 24:35

Jézus Krisztus világosan beszél arról, hogy azok a kijelentések, amelyeket ezen a földön elmondott, sőt apostolainak feltárt, túlélnek még a teremtettséget is. Az ég és a föld el fog egy nap pusztulni Isten ítélete nyomán, de amiket Krisztus mondott azok nem fognak feledésbe merülni. A mennyben elfelejthetjük azt, ami itt a földön történt velünk, de amit Jézus mondott az megmarad az örökkévalóságban is. Ez egy biztos garancia arra nézve, hogy megéri az odafelvalókkal foglalkozni és mennyei kincseket gyűjteni.

---

46 Jelentése: működő, tevékeny, hatékony. Biblia Felfedező 2.3 (Zsidó Miklós, 2009.) 1756 sz. görög szó magyarázata

c, Sziklazúzó pöröly

Nem olyan-e az én igém, mint a tűz? azt mondja az Úr, mint a sziklazúzó pöröly?
Jer 23:29

Isten az Ő beszédét, tűzhöz és pörölyhöz hasonlítja. Kétségtelen, hogy eleven és szemléletes képet tár fel ez a Jeremiási ige. A tűz több mindenre is utalhat. Uthalhat Isten szentségére, mert az ige képes a megszentelésre, kiégeti az emberből a gonoszt és tisztátalan vágyakat, kívánságokat.(Jn 17,17) Uthalhat az ítéletre is, mert Isten beszéde képes megítélni az emberek személyét.(Zsid 4,12) De utalhat arra a szenvedélyre, ami mozgásba hozza a prédikátorokat és azokat, akik prófétai módon élnek az igével.(Jer 20,9) A sziklazúzó pöröllal pedig az ember szívének megtörésére utal. Sokszor Isten az ige kalapácsával töri fel a kőből való szíveket, hogy termékeny talajjá váljanak. Olyan sok minden keményíti meg az ember szívét, hogy eltömpul és érzéketlenné válik Isten üzenetének meghallására!

Istennek ez a terve, amit a prófétáknak is kijelentett, az üdvtörténelem egyik legfontosabb állomását az Új szövetség létrejöttét eredményezte.(Ez 11,19; 36,26; Jer 31,33;

d, Munkálkodik az ember életében

Ugyanazért mi is hálát adunk az Istennek szüntelenül, hogy ti befogadván az Istennek általunk hirdetett beszédét, nem úgy fogadtátok, mint emberek beszédét, hanem mint Isten beszédét (aminthogy valósággal az [is]), amely munkálkodik is tibennetek, akik hisztek. 1Thess 2:13

Ahhoz, hogy Isten igéje munkálkodjon, ahhoz előbb annak befogadására van szükség. Az ige munkálkodása az ember életében hit által működik. A hit az a természetfölötti mozgatórugó, amely Isten igéjével összekapcsolódva eredményes munkát tud létrehozni bárkinek az életében. A munkálkodás szó, hasonlóan a Zsid. 4,12 ható kifejezéséhez a *hatóhoz*, ugyanabból az eredeti gyökből származik!

Amikor az Isten beszéde nem párosul hittel, az vallásossághoz, és gyökértelen élethez vezethet. (Zsid 4,2)

e, Szellem és élet

A lélek az, ami megelevenít, a test nem használ semmit: a beszédek, amelyeket én szólok néktek, lélek és élet. Ján 6:63

Jézus az Ő beszédét Szellemnek és Életnek tartja. Világosan kijelenti, hogy a test képtelen arra, amit a Szellem el tud végezni. Egyedül a Szellem az, amely életre tudja hívni az embert és a szellemi halálból feltámasztani. Itt Jézus vélhetően az újjászületés vagy pontosabban a felülről való születés egy másik aspektusát jelenti ki.⁴⁷(Jn 3,6-7) A megelevenítés szavunk az *életre hívó, életet adó* ζωοποιέω (dzóopoieó) szóból ered.⁴⁸ Ha tehát valaki Jézus beszédét elfogadja és befogadja akkor az által újjászületik és életet kap. Ezt test nem közvetítheti, mert romlott és bűnben fogant.

---

47 Az *anóthen* kifejezés elsődlegesen fenti, fentről való esemény jelenít meg. Biblia Felfedező 2.3 (Zsidó Miklós, 2009.) 509 sz. Görög szó magyarázata

48 Biblia Felfedező 2.3 (Zsidó Miklós, 2009.) 2227 sz. Görög szó magyarázata

f, Istennek ereje

Mert a keresztről való beszéd bolondság ugyan azoknak, akik elvesznek; de nekünk, kik megtartatunk, Istennek ereje. 1Kor 1:18

Amikor az igét helyesen prédikálják, akkor abban egyfajta erő-megnyilvánulás van jelen. A keresztről való beszéd, vagyis az evangélium olyan erőt képvisel, amely képes az embereket megszabadítani, meggyógyítani, helyreállítani és reménységet hozni a szívekbe. Nem véletlenül írja Pál a rómaiaknak, hogy az evangélium az üdvösség-hordozó hatalom is egyben.(Rm 1,16) Ez tehát nem egy passzív, hanem munkálkodó erő.

Nem mindegy tehát, hogy hogyan állunk hozzá az igehirdetéshez, Isten beszédéhez. Bolondságnak tartjuk, vagyis elutasítjuk és kifogásokkal állunk elő vagy pedig úgy tekintünk rá, mint ami üdvözít bennünket és Isten erejét adja a számunkra. Az előbbi esetben romlás és pusztulás a gyümölcs, míg az utóbbi esetén megtartás.

g, Hitet hoz létre

Azért a hit hallásból van, a hallás pedig Isten igéje által. Róm 10:17

Az üdvösség megragadásának Istentől rendelt útja hit által történik. Ahhoz, hogy valakiben hit jöjjön létre, Isten Szelleme által ahhoz Isten igéjére van szükség. Nincs ember, aki meg tudná mondani azt a pillanatot vagy helyzetet, amikor hitre jutott és meggyőződött Isten létezéséről és a megváltás munkájáról. Mire tudatára ébredt volna, hogy Isten mit is végzett benne azt tapasztalja, hogy elhiszi mindazt, amit Isten mond a Bibliában és a szolgálói keresztül. Isten igéje képes egyedül arra, hogy az ember szellemében létrehozza a hitet. A hit szellemi dolog. Nem a lélekhez és főleg nem a testhez tartozó dolog. A hitet csak a hit általi beszéd hozza létre. Pál arról tanít, hogy a hit szellemével kell rendelkezünk ahhoz, hogy másokban is hitet ébresszünk (2Kor 4,13).

A kijelentésből fakadó üzenetet, amely képes elhatolni az ember szelleméhez azt a Biblia eredeti szövege a *rhéma* kifejezéssel írja le. A Logosz a leírt Ige, amelyet a Biblia 66 könyve tartalmazza. Ez lett testté Jézus Krisztusban. Sok igehirdetés nem azért meddő és eredménytelen, mert elutasítják a hallgatók a kemény szívük vagy hitetlenségük miatt, hanem azért mert nem szellemi módon történik. Az emberi intellektust, szónoki, érzelmi fogásokat vetnek be, de ezek nem képesek arra, hogy belenyúljanak az ember szellemébe. Növelhetik a bibliaismeretet, felkorbácsolhatják az érzelmeket még könnyet is csalhatnak az ember szemébe, de belül nem történik semmi maradandó, örökkévaló változás.

h, Újjászüli

Mint akik újonnan születettek nem romlandó magból, de romolhatatlanból, Istennek igéje által, amely él és megmarad örökké.1Pét 1:23

Isten igéje nélkülözhetetlen ahhoz, hogy valaki újonnan szülessen. Péter apostol egy romolhatatlan maghoz hasonlítja az igét, amely jó talajba hullva képes kicsirázni és termést hozni. Utalás ez a magvető példázatára ahol négyféle talaj fogadja a magot, de csak egy lesz az, amelyben úgy ver gyökeret, hogy változó mennyiségű termést hoz létre. Szintén megerősíti Jézus kijelentését, miszerint Isten beszéde örökké megmarad.

i, Táplál

Mint most született csecsemők, a tiszta, hamisítatlan tej után vágyakoztatok, hogy azon növekedjete; 1Pét 2:2

Péter apostol szerint, akik újonnan születtek azok lelki-szellemi értelemben csecsemőknek tekinthetők. Mint minden újszülöttnak, akinek anyatejre van szüksége, úgy van szüksége egy friss megtértnak is az igére. Az igében vannak benne ugyanis azok az alkotóelemek, amelyek a növekedést és gyarapodást garantálják. Sok gyülekezet tápszert ad a megtértnak vagy zsíros falatokkal tömi, ami után nem csodálható, ha komoly egészségkárosodás lép fel lelki szinten. Csak a tiszta, hamisítatlan táplálék garantálja az egészséges növekedést. A friss hívők számára ezért az igén kívül mást nem nagyon szabad adni. Eljön majd az az idő is amikor már képes lesz különbséget tenni egyes igei tanítások között de addig segíteni támogatni kell őket.(Zsid 5, 13-14)

j, Életet ad

Ő pedig felelvén, monda: Meg van írva: Nemcsak kenyérrel él az ember, hanem minden igével, amely Istennek szájából származik. Máté 4:4

Jézus Krisztus a megkísértéskor mondja el ezen szavait, amikor személyesen a sátánnal kerül konfliktusba. Az emberi élethez a fizikális szükségletek betöltésén túl, többre van szükség. Ez pedig Isten igéje! Ahogy a kenyér a testet táplálja, úgy Isten igéje az ember legfontosabb részeit a személyiségét adó lelket-szellemet. Egy egészséges és teljes élethez erre van szükség. Aki nem táplálkozik Isten igéjével abban nincs élet és materiális szinten éli le a földi napjait. Ezt fajta életet nevezhetnénk vegetálásnak is hiszen, nélkülözi a természetfölötti kapcsolatot Istennel a teremtőjével.

k, Növeli az értelmi képességet

A te beszéded megnyilatkozása világosságot ad, [és] oktatja az együgyűeket. Zsolt 119:130

Érdekes, hogy Isten igéjének olvasása, tanulmányozása intellektuális képességeket is ad. Aki rendszeresen olvassa, az igét annak számára feltárulnak olyan titkok, Isteni bölcsességek, amelyek függetlenek a végzettségtől, társadalmi berendezkedéstől, munkától. Sokszor ez komoly bizonyágtevő erővel is bír. Emlékezhetünk rá, hogy az egyszerű galileai halászok, akik Jézus Krisztus „rabbiképzőjét végezték el” megdöbbenették a hallgatóságukat, mert szemükben csak kétkezi munkások voltak, és nem az „akkreditált” jeruzsálemi teológián végeztek! Amikor Isten beszéde elkezd munkálkodni az elme területén akkor ki tud alakítani egy isten szerinti gondolkodásmódot. Az, hogy ez elmélyüljön szívbeli hitre, szellemi belátásra és az ige iránti engedelmességre van szükség. A legjobb állapot az amikor Isten beszéde az egész emberi személyiséget egyaránt alakítja és formálja.

I, Megtisztít

Ti férfiak, szeressétek a ti feleségeket, miképpen a Krisztus is szerette az egyházat, és Önmagát adta azért, Hogy azt megszentelje, megtisztítván a víznek fürdőjével az ige által, Ef 5:25-26

Az ige, mint egy tisztító fürdő képes arra, hogy az Egyházat is megtisztítsa. Amely gyülekezetben nem engedik meg az igének ezt a hatását kibontakozni az nem csak ellenállás Jézus munkájával szemben – hiszen, Ő végzi ezt – hanem az erkölcsi hiteltelenség felé vezető út egyik lépése lesz. Ha valahol Isten beszéde nem tehet rendet, és ítélni meg a bűnöket, tévtanításokat, vadhajtásokat akkor ott nagy baj van. Amikor az ige frissessége átjárja a gyülekezetet, amikor a prófétai szavak leleplezik a gyülekezet állapotát, amikor engedik a Szent Szellem folyamát áramlani akkor ott megtapasztalható Isten jelenléte és valósága.

m, Megszentel

Szenteld meg őket a te igazsággoddal: A te igéd igazság. Ján 17:17

A főpapi imában Jézus egyik kérése az volt az Atyához, hogy mindazok, akik az övéi azokat szentelje meg. A megszentelődéshez (szentséghez) a bejárat az igazságon át vezet. Erre viszont egyedül az ige képes, amely maga az igazság. Nem lehet az igét és annak igazságait megkerülni, aki a szentség útján akar járni. Képtelenség más eszközt találni Isten beszédén kívül, amelyben minden megvan ahhoz, hogy szent életben járjunk. Megfedd, ítélni, ha kell, bátorít, támogatást nyújt és közli Isten akaratát életünkre nézve. Erre csak az Isteni igazsággal teljes az azt hordozó Szentírás képes.

2, Emberi tényező

a, Szelíd fogadtatás

Elvétvén azért minden undokságot és a gonoszoknak sokaságát, szelídséggel fogadjátok a beoltott igét, amely megtarthatja a ti lelkeiteket. Jak 1:21

Jakab kiemeli, hogy a beoltott ige a lélek megtartását is elősegíti. Itt valóban lélekről és nem szellemről van szó. Az érzelmi, értelmi és akarati döntéseinket is helyreállítja Isten nemcsak a szellemi halálunkból emel ki az újjászületés által. Az, hogy ez működjön meg kell szabadulni minden olyan szennytől, mocsoktól, és megnövekedett gonoszástól, ami felhalmozódott az életünkben. Ennek egy útja van az őszinte és töredelmes bűnbánat és bűnrendezés. Ha ez megtörtént, akkor egy jól előkészített talajba lehet Isten beszédét beoltani. A szelídség kifejezés higgadtságot és barátságosságot is jelent az eredetiben.⁴⁹

Ha Isten igéjét nyugodtan és nem ellenségként fogadjuk, akkor az elvégzi a maga munkáját. A megtartás szó az üdvösségre is használt ógörög kifejezés. Itt azonban inkább a megőriz, biztonságba helyez, értelem lehet a legpontosabb visszaadása.

---

49 Biblia Felfedező 2.3 (Zsidó Miklós, 2009.) 4240 sz. Görög szó magyarázata

b, Őszinte szembenézés

Az ígének pedig megtartói legyetek és ne csak hallgatói, megcsalván magatokat. Mert ha valaki hallgatója az ígének és nem megtartója, az ilyen hasonlatos ahhoz az emberhez, aki tükörben nézi az ő természet szerinti ábrázatát: Mert megnézte magát és elment, és azonnal elfelejtette, milyen volt. Jak 1:22-24

Ezek az ígék az előbbi gondolatmenet nyomán következnek. A belénk oltott ígét meg is kell tartani nem pusztán hallásáig eljutni. A megtartás kifejezés nem csupán elfogadása annak, amit Isten mond – bár ez is nagyon fontos – hanem gyakorlati végrehajtója is egyúttal. Érdekes az itt használt kifejezés, ami alkotót és költőt is jelent eredetiben.⁵⁰ Vagyis, az ígével együttműködve közösen kell részt venni annak „alkotó” munkájában! Isten sohasem tiltja meg az emberi oldalát az ige munkálkodásának, sőt annak aktív megélésére, cselekvésére bátorít.

Ige olyan, mint egy tükör, amelyben az ember tökéletes képet kaphat önmagáról. Jelleméről, bűneiről, hiányosságairól, gyengeségeiről... stb. Már az is nagyszerű dolog, ha valaki idáig eljut és elfogadja azt, amit Isten róla vagy élethelyzetéről állít, de ez csak első lépcsőfok. A második már az, amikor ez alapján elkezdem helyretenni dolgaimat, és amit Isten mondott azt megteszem. Ha bűneim vannak, rendezem, ha gyengeségeiket veszek észre, akkor azokra a területekre jobban odafigyelek és próbálok növekedni benne, ha az imaélettel van a baj arra koncentrálok erősebben...stb.

Az ilyen őszinte szembenézés és hozzáállás kulcsa lehet a sikeres keresztény életnek.

c, Elrejtteni a szívbe

Szívembe rejtettem a te beszédedet, hogy ne vétkezzem ellened. Zsolt 119:11

A legjobb helye Isten beszédének az ember szívében található. Ott ahol az élet forrása fakad. (Péld. 4,23) A szívhez nagyon sok dolgot kapcsol a Biblia és több esetben az ember szellemi részét is jelenti. Nem véletlen, hogy ebbe a legbelső részbe kell lehatolnia Isten beszédének. Amíg az ige csak az agyban van vagy az agyig jut el, addig a hitet intellektuális szinten tartja és az első komolyabb próba, krízis esetén csődöt mond. Az elme ugyanis nem mindig érti meg Isten gondolatait és motivációit. A hit pedig nem az elméhez, hanem a szívhez kapcsolódik. Azzal van egy hullámhosszon.

Fontos, hogy az értelmünkkel megragadjuk, elmélkedjünk rajta, de végül le kell jutnia a szívbe, hogy ott is kifejtse áldásos hatását. Jelen esetben egy védekező pozíciót épít ki amely védi az embert, hogy bűnt ne kövessen el. Ennél jobb megoldás nincs is a bűnös emberei természet féken tartására. Ezt a képességet már az ószövetségi zsoltáros is megtapasztalta, holott az ő idejében még újjászületés sem volt!

Ha az ige el van rejtve a szívben folyamatosan befolyásolni tudja a lelkiismeretet is amely az első szűrő a bűnre lépés útján. Az ígével telt szív féli az Istent és gyűlöli a bűnt. Ahogy egy mondás is tartja: „Vagy a Biblia tart távol a bűntől vagy a bűn a Bibliától.” Aki valóban ilyen szentségben él az nem akarja megbántani az Urat a bűneivel. Mindent elkövet, hogy Isten beszédét szívébe zárva harcoljon a kísértésekkel és az óemberi természetből fakadó vágyakkal.

---

50 Biblia Felfedező 2.3 (Zsidó Miklós, 2009.) 4163 sz. Görög szó magyarázata A ποιητής (poiétész) kifejezésből származik a poéta (költő) szavunk is!

d, Használni a gonosz ellen

Az üdvösség sisakját is fölvegyétek, és a Léleknek kardját, amely az Isten beszéde
Ef 6:17

A szellemi fegyverzet sorában egyetlen támadó fegyver van az Isten beszéde, vagyis a Szellem kardja. Itt nem védekező pozícióról van szó, mint a szív esetében, hanem agresszív támadó fellépésről. Az alapot minden esetben a szív képezi, hiszen ez lesz forrása, hogy ki is tudjuk mondani azokat az igéket, amelyek bennünk, vannak. Ha a szívben nincsenek igék, akkor a Szent Szelem nem is nagyon tud mit felhozni, hogy alkalmazni is tudja éles helyzetben.

Isten az Ő beszédét nemcsak az egyház építésére, megtisztítására gyermekei védelmére, hanem a sátán királyságának a rombolására is adta. Ez a leghatékonyabb fegyver a gonosszal szemben a szentség és az engedelmesség mellett. Ezért jó tudni és megélni az igét, hogy amikor kell – és mikor nem? – akkor Isten használjon bennünket, beszédünket a Szellemével való együtt munkálkodásra. Jézus Krisztus, amikor a sátánnal szemben harcolt világosan kijelentette, hogy „meg van írva... stb.” A benne lévő igét Szellemi módon használta és győzelmet aratott vele.

Összefoglalás

Valaki azért hallja én tőlem e beszédeket, és megcselekszi azokat, hasonlítom azt a bölcs emberhez, aki a kősziklára építette az ő házát: És ömlött az eső, és eljött az árvíz, és fújtak a szelek, és beleütköztek abba a házba; de nem dőlt össze: mert a kősziklára építetett. És valaki hallja én tőlem e beszédeket, és nem cselekszi meg azokat, hasonlatos lesz a bolond emberhez, aki a fűnyíra építette házát: És ömlött az eső, és eljött az árvíz, és fújtak a szelek, és beleütköztek abba a házba; és összeomlott: és nagy lett annak romlása. Máté 7:24-27

Ezek Jézus Krisztus Hegyi Beszédének záró szavai. Kétféle lehetőséget tárt az akkori hallgatósága és a mai és olvasója elé. Ha Isten beszédére építik az életüket, akkor az olyan alappal fog rendelkezni, amelyet nem rendítenek meg az élet viharai sem. Az ilyen ember bölcs és döntése az életet jelenti a számára. Ha viszont elutasítja azokat, akkor életét bizonytalan talajra és körülmények kiszolgáltatójává teszi.

A Kősziklára, vagyis a Krisztusra épített élet, biztos és maradandó. Isten beszédét a bölcs ember megfogadja és bízik benne.

VII, A Biblia morális tartalma, hatása

Ragaszkodjál az erkölcsi tanításhoz, ne hagyd el; őrizd meg azt, mert az a te életed. Péld 4:13

Nem vitás, hogy a Biblia morális-erkölcsi tekintetben különbözik minden más könyvtől. Az sem lehet véletlen, hogy pontosan ezen kijelentései miatt vált sok esetben gúny és megvetés céltáblájává. Olyan magas erkölcsi-etikai mércét tár fel benne Isten, amelyet a mai korban sokan csak kinevetnek és a múlt megcsontosodott gondolkodásmódjának tartanak. Többen viszont arról tesznek tanúbizonyságot, hogy a Biblia a korabeli írásokkal ellentétben pont ezzel az erkölcsösségével tűnik ki. Még akkor is, ha nem szépíti Isten legkiválóbb embereinek sokszor komoly bukását, erkölcsi bűneit.

Ez egyébként felvet egy igen érdekes kérdést is, hogy akkor mihez igazítsuk vagy szabjuk a mindenkori erkölcsöt? Honnan tudjuk, hogy mi a jó és mi a rossz? Olyan dolgokhoz, amelyek változóak, pl. társadalmi berendezkedések, államformák, uralkodó trendek... stb. Vagy pedig egy állandó és változhatatlan, minden korban érvényes tekintélyre. A Biblia ez utóbbit támogatja és ki is jelenti azt. Nem lehet elmenni amellett sem, hogy az utolsó időkben a törvénytelenység megsokasodik és ezért az erkölcsi-morális válság lép fel az emberiség történelmében. Olyan válság, amihez fogható még a két világháború sem produkált. Ugyanis az utolsó idők morális gátszakadását már nemcsak a tettek, hanem a személyiség teljes eltorzulása is jellemezni fogja. Maga az ember fog teljes mértékben eltérni az isten erkölcsi normáitól, ahogy az előképszerűen megtörtént már Sodoma és Gomorra esetében is.

Akik azt állítják, hogy a Biblia erkölcsi normái nem időszerűek azok nem tudnak értelmesen válaszolni a következőkre. Miért rossz az, ha nincs válás és a gyerekek egészséges családban nőnek fel? Miért rossz az, ha a házasság tiszta és nem lesznek nemi betegséggel kezelt felnőttek? Miért rossz a szüzesség, ha nem ölnék meg a nem kívánt terhesség miatt több millió magzatot? Miért rossz az, ha a dolgozók nem lopják el a fél munkahelyet és ezért nem csődöl be a vállalkozás? Miért rossz az, ha a szülői nevelési célzattal elfenekeli a gyermekét és nem nevel bűnözőt belőle... stb.

Általában nincs válasz, és elintézik azzal, hogy mindenki úgy él, ahogy akar, vagy Isten ne szóljon bele az ő dolgába, életébe.

A Biblia azonban bátorít bennünket arra, hogy Isten erkölcsait tegyük magunkévá, ragaszkodjunk hozzá, mert ez az életet biztosítja számunkra.

Istennek viszont világos kijelentése van a bűn eredetéről, az ember bukásáról és az emberi természet megromlásáról. Radikálisan kijelenti, hogy minden ember bűnös és képtelen a jót tenni. Erkölcsi érzéke eltorzult, Teremtő helyett teremtményt imád és alárendeli magát legalantasabb erkölcstelenségnek. (Rm 3,23; 1,21-32)

Ugyanakkor világosan kijelenti az ebből kivezető utat a Jézus Krisztusba vetett hit által, hogy az ember az igazság cselekedeteit tegye. Legyen tele az élete jó gyümölcsökkel és egyre jobban hasonlítson Megváltójára, Jézus Krisztusra. (Kol 1,10; Fil 1,11; Ef 5,11). Olyan életcél tár fel, amelyben jutalom, áldás és gyarapodás van. Még a nehézségek és próbák között is meg lehet tapasztalni Isten kegyelmét, gondviselő szeretetét.

Ez vezet oda a megváltott emberek életében, hogy valóságosan különbséget tudnak Isten Igéje alapján a jó és rossz között. (Zsid 5,14; Fil 1,10)

1, Az alapok. A tízparancsolat és a Hegyi Beszéd

Két olyan kijelentéssel rendelkezünk az Igében, amely az erkölcs summájának a mindenkori mércének tekinthető. Az egyik a Sinai hegyen kijelentett Tíz ige a másik pedig ennek Jézus által értelmezett változata a Hegyi beszéd. A tízparancsolat azon túl, hogy a zsidóság számára adatott, a legtöbb civilizált országban a joggyakorlat és az erkölcsi normák biztos mérőpontjává vált, hosszú időn keresztül. Ma már sajnos ebben a dologban is változott a helyzet. A nyugalomnap már nem pihenés, fizikális és szellemi regenerálódás, hanem bevásárlás, munka shoppingolás... stb. A szülők tisztelete a nyugdíjasházak dolga lett, a házasság szentsége pedig idejét múlt dolognak számít. Mások tulajdonának és személyének tisztelete alá van rendelve a mindenkori egoizmus érvényesítésnek. Holott ha csak a tízparancsolat emberi vonatkozásaiban lenne előrelépés társadalmi szinten, már akkor gyökeres fordulat jöhetne létre egy nemzet életében. A Hegyi Beszédben Jézus elmélyíti a sinai-hegyi kijelentést és nemcsak a tettekre, hanem az indítéokra helyezi elsősorban a hangsúlyt. Már a harag is gyilkosság, már a kéjsóvár tekintet is paráznaságnak számít!⁵¹ Sokan azt mondják, hogy amik le vannak írva azok tarthatatlanok és nem lehet úgy élni. Az ige viszont kijelenti, hogy Isten Szelleme által az újjászületés révén lehet élni Isten erkölcsi normái szerint és a vétkezés esetén a helyreállítás lehetősége is megadatik a bűnbánó szívű embernek. (1Jn 1,9; Kol 3,5, Gal 6,8) Ez a két kijelentés, képezi a zsidó-keresztény erkölcsi etikát és morál. Minden időben érvényes és alapelveit büntetlenül nem lehet átlépni. A törvényszegésben a büntetés is bele van csomagolva! A következőekben azt kell még megnézni mit is jelent egy nemzet vagy generáció életében az Istenhez való odafordulás, beszédének iránti engedelmesség. Nincs sehol sem feljegyezve, hogy Isten áldását ne érezte volna meg az a nép vagy nemzet, amely visszatért az Úr útjára.

2, Az ébredések hatása

A reformáció koráig a római katolicizmus uralta az európai vallási palettát. Ahol feltűntek, Bibliát olvasó emberek vagy Bibliafordítók azoknak sok esetben az inkvizíció börtönében kellett elgondolkodnia arról, hogy mit is vétett. Abban az időben, még a bibliaolvasás is bűn volt, mert csak a papok tudták helyesen „értelmezni”. Ennek következménye az lett, hogy az erkölcs kimerült egy külsőségben és az egyházi előírások szabták meg a mindenkori morált. Ezzel csak az volt a baj, hogy nem Isten ígéje, hanem a tradíció és az egyházatyák művei voltak az irányadók. A reformáció alapvető célkitűzésének egyike a nemzeti Bibliafordítások elkészítése volt. Ez óriási változásokat generált. Egyrészt a nemzeti öntudat, megerősödését, másrészt egyes iparágak elterjedését. (nyomda, könyvterjesztés, kereskedelem... stb.) hozta magával. Második lépcsőben iskolarendszerek kiépülését és az emberek művelődésének térhódítását jelentette. Harmadik lépcsőben pedig az ipari forradalom az újítások kora. Később pedig a demokrácia, a vallásszabadság, a protestáns kapitalizmus. Erdély aranykora és a magyarság nemzeti öntudata is jelentős mértékben megnőtt a reformáció korában. Az Európai civilizáció teljesen elmaradott maradt volna a Biblia elterjedése nélkül. Az Ige tekintélye és Isten valódi tisztelete kellett ahhoz, hogy változás induljon be a kontinensen

---

⁵¹ A paráznasággal kapcsolatban érdekes dolog, hogy Jézus nem arról beszél, miszerint valaki egyszer-egyszer ránéz egy nőre és vétkezik hanem folyamatos tekintetről van szó vagyis valakinek ezen jár állandóan az esze.

2, Erkölcsi hatásai egy nemzet életében

Ha tömeges megtérések történnek az jelentős hatással bír, mind az egyéni, mind a társadalmi életre. Több ébredési mozgalom alapján bátran állíthatóak a következő hatások és eredmények.

– **Bűnözés csökkenése.** Egyértelmű és statisztikailag kimutatható, hogy azon a településen ahol nagyszámú újjászületett keresztény él, a bűnözési ráta messze az országos átlag alatt van. A prostituáltakból példás családanyák, gengszterekből prédikátorok utcagyerekekből komoly végzettségű értelmiségiek lesznek... stb. Erre csak Isten ígéje képes egyedül. Azok az emberek kik megértették Isten szavát és megszabadultak életükben a bűnözés és elmaradt. Biztonságérzetük megnőtt az ott lakóknak és ez a mindennapi életükre is jótékony hatással lett. Még ott is radikális változás volt. Pl. Dél-Amerikában ahol este már nem lehetett egyszerűen az utcára sem kimenni ma pedig az a furcsa, ha az emberek nem sétálnak a város közterületein!

– Szintén idekapcsolódik, hogy a **szervezett bűnözésre** is hatással van a megtérések nagy száma. Ha csökken a kábítószer-fogyasztók, szerencsejátékosok prostituáltak szolgáltatásait igénybe vevők száma akkor ezek a szervezetek kivonulnak az adott területről.

– **Egészséges családok – egészséges gyerekek**

Szintén egy áldásos hozadéka a megtéréseknek és az Isten szavának való engedelmisségben a szilárd családok kialakulása. Egészséges családok nélkül, nincs egészséges nemzet, sőt nemzedék sem! Isten képes a rossz házasságokat megújítani, helyreállítani. Ahol veszekedés gyűlölet, erőszak volt korábban oda béke és szeretet költözik be. A rokon kapcsolatok rendeződését is meg lehet figyelni sok esetben. Ha a családok egészségesek akkor a gyermekek is jó légkörben nőhetnek fel egészséges apa-anya képpel vághatnak neki a felnőtté válás útján. Nem mennek tiltott erkölcsstelen párkapcsolatokba, hanem tisztán megőrzik magukat.

– **Megkötöttségekből, szenvedélyekből való szabadulás**

Sokan élnek úgy, hogy különböző szenvedélyeknek rendelik alá magukat. Mindegy, hogy miről van szó, alkohol, dohányzás, szerencsejáték, kábítószer, pornográfia... stb. Ennek nemcsak az egyén, hanem családja is kárát látja. Ez az életmód egyenes útja a lecsúszásnak, a családok széthullásának az egzisztenciális összeomlásig. Isten azonban bármilyen függőségből, megkötöttségből tud szabadulást adni. Nincs lehetetlen helyzet Isten előtt. Így nemcsak maga az ember szabadul meg, hanem elősegíti élete rehabilitálását és környezetének rendeződését.

– **Munkamorál**

Szintén lényeges változás, hogy a megtért embernek más lesz a hozzáállása a munkához, munkavégzéshez. Nem a lógáson, a hanyag munkában látja örömét, hanem abban, hogy minél jobban és eredményesebben dolgozzon. Ez igaz bármilyen munkavégzésre legyen az fizikai vagy szellemi A Szentírás becsületes munkát adja élénk például és azt, hogy ezen Isten áldása nyugszik meg.(Péld 22,29) Ezzel együtt jár a pénzhez való egészséges viszonyulás viszonyulás és az anyagi gyarapodás ígérete. (Péld 10,22)

– **Üzleti élet**

A mai globális világrendszerben nem népszerűek Isten ígéinek alkalmazása az üzleti életben. Az adócsalás a konkurencia minden áron történő letiprása, üzleti partnerek becsapása mindennaposnak számít. Pedig Isten a becsületes adózás, a kölcsönös bizalmon alapuló kereskedelem és a dolgozók jogos bérének kifizetése mellett tör lándzsát. (Mt 22,21; 1Th 4,6; Jak 5,4) Akik ezen a téren is engedelmeskednek Istennek megtapasztalják, hogy bármilyen is a világon a pénzüpiaci helyzet vállalkozásukat megáldja és megsegíti. A pénzzel való sáfárság, is fontos része a hívő életünknek.(Luk 16,10)

– **Virágzó gazdaság**

Minél több becsületes vállalkozó, gazdasági vezető van egy országban annál nagyobb az esély annak, hogy a gazdaság, növekedési pályára áll és prosperálni fog. Országok szabadulhatnak, meg államadósságtól, hitelcsapdáktól és eladósodástól, ha becsületes és bölcs pénzükezelési magatartást tanúsító személyek irányítják a pénzüpiacot. Egy egész országot, várost ki lehet emelni a szegénységből és nyomorból, ha Jézus Krisztus személye uralkodóvá válik a szívekben.⁵² Nem véletlenül tanítja Isten beszéde a gazdagok számára az adakozást a jótékonykodást, amellyel másokat is fel tudnak emelni.(1Tim 6,17-18 Új munkahelyek jöhetnek létre, mert nem profitmaximalizálás a cél hanem szolgálat az Istentől rábízott javakkal. (Péld 16,8)

– **Növekvő jólét**

Ez a gazdasági előrelépés természetesen kihatással van az egyes emberek mindennapi életére. A becsületes gyarapodás sehol sem mond ellent a Bibliának, de figyelmeztet, hogy ez ne hogy elfordítsa el szívünket az Úrtól.(Zsolt. 62,11) Sok helyen ahol ébredés volt az emberek anyagi élete folyamatosan megerősödött és sok mindenki felé tudtak szolgálni

A szociális problémák és társadalmi igazságtalanságokkal szembeni fellépés is Isteni szeretettel történhet meg, szemmel tartva az ember teljes rehabilitációját. Bevezetését a munka világába, megtanítani a pénzükezelésre, családi életvezetésre... stb.

– **Demográfiai növekedés**

Nem elhanyagolható szempont a gyermekvállalás arányszámának a növekedési. A jóléti államok a kiöregedéssel és a nyugdíjrendszer széthullásával néznek szembe, mint ami a jövő időszak legnagyobb kihívása. Az önző, hedonista életvitel kiszorította gyermekvállalást, és az abortuszt állította követendő példaként. Lehet szörnyülködni, hogy régen a gyermeket Molok kezében égették el, de ma ezt úgy hívják, karrier, nagyobb lakás, modernebb autó, nyaralás... stb.

Ahol viszont az Élettel találkoztak az emberek ott a gyermeket Isten áldásaként fogják fel és örömmel tekintenek minden egyes gyermek jövedele elé. Természetesen mindenkinek a személyes erkölcsi-anyagi felelőssége mellett kell a döntést meghoznia.

Záróige

Szeretett [barátom], ne a rosszat kövesd, hanem a jót. Aki jót cselekszik, az Istentől van; aki pedig rosszat cselekszik, nem látta az Istent. 3Ján 1:11

---

52 Érdekes, hogy Laodicea a bankárváros nem kért állami segítséget amikor földrengés romba döntötte a várost. Az egyes emberek, köztük hívő vállalkozók adták össze az építési költségeket. (Kr.u 61)

VIII, Hatalma, tekintélye van

Nem sok olyan könyv van, ami ennyire népszerű és ugyanakkor a legszélsőségesebb reakciókat is kiváltja az emberekből. Igaz, hogy sokan szeretik, ugyanakkor sokan utálják, sőt gyűlölik is a Könyvek Könyvét. Egyesek gyilkolnak a Biblia nevében, mások, pedig ha kell, meghalnak Isten beszédérét és Igéjéért. Sokan hatalmas dolgokat vittek véghez általa és jobbá tették korszakukat, mások pedig alantas tetteik takarójául használták. Égették, terjesztették, láncra verték és csempészték, kritizálták és védelmezték. Ez abból fakad, hogy a Biblia minden esetben tekintéllyel lép fel az embereket leginkább foglalkoztató kérdésekben és döntés elé állítja őket! A Biblia nem tekinthető, pártatlan és elfogulatlan könyvnek! Legyen szó a bűnről, az ember természetéről. Istenről, Jézus Krisztusról, megváltásról, igazságról, kárhozatról és mennyországról a Biblia világos képet ad elénk. Ezt el lehet fogadni hit által és el lehet utasítani különböző okokra hivatkozva. Bármilyen is legyen azonban az oka az elutasításnak a tény akkor is rideg valóság marad a Bibliát nem lehet közömbösen szemlélni és elmenni mellett. Még az is aki látszólag nem foglalkozik vele, kialakított egy álláspontot róla, ami azonnal előtör belőle ha esetleg szóba kerül. A Biblia tekintélye nem pusztán a betűben van, hanem abban, hogy ez Isten kijelentéseit tartalmazza és ezért a benne foglaltaknak súlya van.

1, Befolyásolja az ember végső sorsát

És ha valaki hallja az én beszédeimet és nem hisz, én nem kárhoztatom azt: mert nem azért jöttem, hogy kárhoztassam a világot, hanem hogy megtartsam a világot. Aki megvet engem és nem veszi be az én beszédeimet, van annak, aki őt kárhoztassa: a beszéd, amelyet szólottam, az kárhoztatja azt az utolsó napon. Jn 12:47-48

Jézus Krisztus személyének és beszédének az elutasítása az utolsó ítéletkor egyenlő lesz a végső kárhozattal. Holott neki nem ez a szándéka! Ő megtartani jött a világot és nem elveszteni. Azért vállalt értünk mindent, hogy üdvösségünk legyen. Nem mindegy tehát, hogy hogyan fogadjuk Isten beszédét. Jézus Krisztus szavai az ítélet alapját fogják képezni

2, A Biblia szavai örök érvényűek

Az ég és a föld elmúlnak, de az én beszédeim semmiképpen el nem múlnak. Máté 24:35

Jézus világosan kijelenti, hogy beszédei nem a mulandó kategória közé sorolható. A teremtettség meg fog szűnni, de amiket Ő mondott azok az örökkévalóságig életben maradnak!

3, Isten üzenetének meghamisítása átok alá viszi az embert.

De ha szinte mi, avagy mennyből való angyal hirdetne is néktek valamit azon kívül, amit néktek hirdettünk, legyen átok. Gal 1:8

Pál apostol nem köntörfalaz, amikor az Isten üzenetének meghamisításáról beszél. Olyan tekintéllyel rendelkezik az evangélium, hogy az attól való eltérés az átkot jelenti annak számára, aki Isten kijelentéseit megmásítja. Isten üzenetében hatalom van és képes egy ember életét áldás vagy átok alá terelni.

2, A Biblia kizárólagos tekintéllyel lép fel a következő területeken.

a, Az igazság kérdésében

*A te igédnek summája igazság, és a te igazságod ítélete mind örökkévaló. Zsolt 119:160
Szenteld meg őket a te igazságoddal: A te igéd igazság. Ján 17:17*

Bár a Biblia nem mond el nekünk minden igazságot az élet összes kérdéséről, de világosan jelenti ki azt a tényt, hogy a benne foglaltak az Igazságot képviselik. A világi filozófia ott bukott el, hogy az ige szerint az Igazság az egyben egy személy is Jézus Krisztus.(Jn 14,6)

Tehát ha valaki az abszolút igazságot keresi azt csak a Szentírásban találhatja meg. Az is tény ugyanakkor, hogy ezt csak hittel lehet megérteni és elfogadni és viszont nem emberei produktum, hanem Isten természetfölötti ajándéka.

A Biblia nem lexikon és nem árul el mindent a teremtettségről, de azt igen, hogy hogyan viszonyuljunk egyes dolgokhoz.

A tudomány és a Biblia viszonylatában is a Szentírás a mérvadó. A tudomány folyamatos változáson megy keresztül és évszázados hipotézisek dőlnek meg egyik napról a másikra. A Biblia viszont változhatatlan igazságokat és tényeket közöl. Hiába állította például a tudomány az evolúciót, az anyag örökkévalóságát, sokszor a Szentírás tanításával szemben is mégis jól látható, hogy merre billen a mérleg nyelve napjainkban.

b, A hit vonatkozásában.

De mit mond? Közel hozzád a beszéd, a szádban és a szívedben van: azaz a hit beszéde, amelyet mi hirdetünk. Róm 10:8

Amikor a kereszténység hitvallásait nézzük, amelyek sok esetben egy közösségi identitást is kifejeznek, jól látható, hogy a legtöbb megfogalmazásban az Isten Igéjét tekintik egyedüli mércének és irányadónak.⁵³ Miben is kell hinni és miért? Hogyan lehetünk biztosak, hogy ami alapján hiszünk az biztos, szilárd és örökkévaló. Van-e csalhatatlan tekintély hit kérdésben?

Már Luther is arról tett tanúságot, hogy az ige és annak igazsága miatt áll bírái előtt. Lelkiismerete alá lett rendelve a Bibliának és ez képezte hitét és hozzáállását a kihallgatáson.

Sok egyházi vita és megosztottság lehetne megoldva, ha csak a Szentírást tekintenénk alapnak és nem vallási dogmákat és szokásokat. Nincs és nem is lehet más tekintély a hit dolgában, mint Isten kijelentett igéje!

Olyan sok mindent lehet ma már hinni és számtalan alternatívát kínál a világ a babonás hittől az ember önmagába vetett hitéig, de ezek csak bizonytalan alappal rendelkeznek. Jó tudni, hogy hit dolgában, amire egyedül egy életet, egy jövőt fel lehet építeni az Isten beszédében, benne van.

Ez a fajta hit Isten beszédének hallása által jön létre. Az embere szellemét Isten Lelke megérinti és létrehozza benne azt a hitet, amely által elfogadja az Úr beszédét Erre azért van szükség, mert a Szentírás fundamentális kijelentései között találjuk a hitet, mint egyetlen utat, amely az örök életet és Isten megjutalmazását adja.(Zsid 11,6)

---

53 A katolikus egyházban a Szentírás alá van rendelve a tradíciónak egyes dogmák esetében. Pl. Mária szüzessége ellentétben áll a minden ember vétkezett kijelentéssel... stb.

c, Életvezetési tanácsadásban

A teljes írás Istentől ihletett és hasznos a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre Hogy tökéletes legyen az Isten embere, minden jó cselekedetre felkészített. 2Tim 3,16-17

A Biblia nem szabályok gyűjteménye, de az étellel kapcsolatos kérdések legtöbbjét megtaláljuk benne. Természetesen a mai korban több példa nem mindig aktuális, de az alapelvek levezethetők belőle és ugyanúgy alkalmazhatóak, mint hajdanán.⁵⁴

A Biblia szerint Isten igéjében megvan az a képesség, amellyel semmilyen más könyv nem rendelkezik. Tanít, fedd, megjobbít és igazságban járát.

Függetlenül attól, hogy a korszellem mit tanít és sugall Isten kijelentése az a norma, amihez a mindennapi életet igazítani kell. Házasság, párválasztás, munka, tanulás, szolgálat, gyereknevelés... stb.

A liberalizmus hirdetheti a gyermek jogait, de a Biblia szerint a szülői szeretet része a helyes időben alkalmazott testi fenyítés.(Péld. 23,13) Lehet, hogy ideológia van a nyitott házasságra, de ezt Isten paráznaságnak hívja. Be lehet vezetni az élettársi viszonyt de Isten, házassági szövetségben gondolkodik.

Isten nem véletlenül adja ezeket a kijelentéseit, mert ezek az életet közvetítik. Megbízhatóak és sok tanúsága van a benne leírt dolgok megélésének

d, A gonosz, sátán legyőzésében

A humanizmus, amely emberbe vetett hitet kezdte el propagálni, alapvető tételként kezelte az ember jóságát és jóra való hajlandóságát. Aztán hamar kiderült, hogy ez nem is olyan egyszerű, mert minden dolog, ami azért tettek, hogy ez előjőjön hiú ábránd maradt csupán. Nem tudtak ugyanis mit kezdeni a bűnnel és a bűnös emberi természettel. Látszólagos külső cselekvések voltak, sőt még az egyház is rátett egy lapáttal, amikor az önostorozásban a végletes aszketizmus látta az emberi természet megjobbítását.

A Biblia azonban nem tüneti kezelést, átmeneti megoldást, hanem végleges lehetőséget kínál fel az ember számára.

Isten a Jézus Krisztus kereszthalála által az óembert kiiktatta olyan formán, hogy az újjászületés révén uralom alá lehet vonni. A belső szellemi ember napról napra megerősödhet, és ha a teljes tökéletességet nem is éri el ezen a földön, meg lehet vele élni egy Isten szerinti szentséget. (Ef 3,16)

Ehhez azonban Isten igéjére van szükség, mint táplálékra. Ez képes ugyanis növekedésben tartani a belső embert és kiéhezteni az óembert. A törvényeskedés ugyanis csak az óembert erősíti, mert a gyökér (bűnös természet) feletti részt (gyümölcs) kezeli. Az újjászületés viszont magát a gyökeret gyógyítja meg.

A testi vágyak, és kívánságok a sátán kísértéseivel szemben pedig nincs más védelem, mint az Isten beszéde. Jézus Krisztus megkísértésekor jól látható, hogy a gonosz ellen Megváltónk válasza minden esetben ez volt „... meg van írva...”

Ha Jézus ezt tartotta egyedüli eszköznek a gonosz legyőzésében, akkor a bűnös embernek sem lehet más választása ebben a kérdésben.

A Biblia tehát, az igazság a hit a mindennapi élet és a gonosszal szembeni győzelem esetén is tekintéllyel és kizárólagossággal lép fel és egyedüli megoldást tud nyújtani.

---

54 Pl. ma már a 40 évig viselt és el nem kopó ruhák, cipők nincsenek ígértben. Viszont az, hogy Isten ruházza és ellátja az övéit az élet szükségleteivel az ma is igaz. (5Móz 29,5)